

**11.SINIF
TARİH
KONU
ANLATIM**

NAYİM ÜNGÖR

Duraklama Dönemi Osmanlı-İran Savaşları

- Bu dönem savaşlarında genel sebepler sınır anlaşmazlıkları ve mezhep farklılıklarından kaynaklanan sorunlardır.

1590 Ferhat Paşa Antlaşması:

- 1577'de başlayan savaşları bitiren antlaşmadır.
- Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ve Dağıstan Osmanlı topraklarına katıldı.

Not: Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti doğuda en geniş sınırlara ulaştı. (III.Murat dönemi)

1611 Nasuh Paşa Antlaşması:

- 1603'de başlayan savaşları bitiren antlaşmadır.
- Osmanlı devleti Ferhat Paşa antlaşmasında aldığı toprakları tamamen kaybetti.
- Doğu'da ilk kez bu derece büyük bir toprak kaybı yaşanmıştır. (I.Ahmet dönemi)

1618 Serav Antlaşması:

- Önceki antlaşma şartlarına uyulması benimsendi.

1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması:

- İran ile yapılan savaşlar 1622'de yeniden başlamıştır.
- IV. Murat küçük yaşta olduğundan uzun süre savaşlarla ilgilenilmemiştir.
- Yönetime tam hakim olan IV. Murat önce 1635 Revan seferini düzenlemiştir.
- 1638 Bağdat seferi ile Irak yeniden hakimiyet altına alınmıştır.
- İran barış istedi.

Maddeleri:

1. Azerbaycan ve Revan İran'a bırakıldı.
2. Bağdat ve Irak toprakları Osmanlılarda kaldı.
3. Zağros dağları sınır oldu.

Not: Bu antlaşma ile bugünkü Türk-İran sınırına yakın bir sınır çizilmiştir.

Duraklama Dönemi Osmanlı Lehistan İlişkileri

1621 Hotin Antlaşması:

- Lehlilerin Boğdan'a saldırması sonucu Genç Osman sefere çıkmıştır.
- Lehistan seferi Yeniçerilerin disiplinsiz davranışları sonucu başarılı olamadı.
- Bunun üzerine Lehistan ile imzalanan Hotin antlaşması ile savaş öncesindeki sınırlara dönüldü.
- Genç Osman bu sefer sonrasında Yeniçeri ocağını kaldırmayı düşünmüştür.

1676 Bucaş Antlaşması:

- Lehistan'ın Osmanlı himayesindeki Kazaklara saldırması üzerine sefer çıkmıştır.
- IV.Mehmet ve Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından düzenlenen sefer başarılı oldu.
- Bucaş Antlaşması ile Podolya ve Ukrayna Osmanlı topraklarına katıldı.
- Bu antlaşma ile Osmanlı devleti Avrupa'da en geniş sınırlara ulaştı.

Duraklama Dönemi Osmanlı-Venedik Savaşları

- Venedik yönetimindeki Girit adası korsanların faaliyetleri üzerine Osmanlılar tarafından 1645'de kuşatıldı.
- I. İbrahim zamanında başlayan kuşatma Venediklilerin Çanakkale boğazını kapatmaları sonucu uzadı.
- IV. Mehmet döneminde Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Girit'in fethini tamamlamıştır. (1669)
- Kuşatmanın bu kadar uzun sürmesi Osmanlı denizciliğinin gerilemesinin göstergesidir.
- Bu seferden sonra ise donanma tamamen ihmal edilmiştir.

Duraklama Dönemi Osmanlı-Rus İlişkileri

- 17. Yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı-Rus ilişkileri savaşa dönüşmüştür.
- 1681 Bahçesaray Antlaşması ile Rusya ile ilk kez antlaşma imzalanmıştır.
- Bu antlaşma ile Dinyepr nehri sınır oldu.

Duraklama Dönemi Osmanlı-Avusturya Savaşları

1593-1606 Osmanlı-Avusturya Savaşları:

- Avusturya'nın Bosna beylerbeyini şehit etmesi üzerine 1593'de savaşlar başladı.
- III. Mehmet'in uzun aradan sonra ordunun başında olduğu 1596 Haçova meydan savaşında Avusturya ordusu mağlup edildi.
- Eğri, Kanije ve Estergon kaleleri fethedildi.
- İran savaşları ve Celali isyanları başlayınca Avusturya'nın barış teklifi kabul edildi.

1606 Zitvatorok Antlaşması:

Maddeleri:

1. Eğri,Kanije ve Estergon kaleleri Osmanlılarda kaldı.
2. Avusturya vergi vermeyecek sadece savaş tazminatı ödeyecek.
3. Avusturya kralı Osmanlı padişahına denk sayılacak.

Not: Bu antlaşma ile Osmanlı devletinin 1533 İstanbul Antlaşması ile başlayan Avusturya karşısındaki siyasi üstünlüğü son bulmuştur.

Karşılaştırma

1533 İstanbul Antlaşması

- 1- Avusturya kralı protokol açısından Osmanlı Sadrazamı ile eşit kabul edilecek.
- 2- Avusturya yılda 30 bin altın vergi verecek.
- 3- Avusturya Zapolyo'yu Macar kralı olarak tanıyacak.
- 4- Barış müddeti Avusturya'nın elinde olacak.

Not: Osmanlı devletinin Avusturya karşısında imzaladığı ilk antlaşmadır. Osmanlı Devleti Avusturya karşısında siyasi üstünlük sağlamıştır.

1664 Vasvar Antlaşması:

- Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın 1662'deki seferi ile Uyvar kalesi fethedildi.
- Vasvar antlaşması ile Uyvar ve Novigrad kaleleri Osmanlılarda kaldı.

II. Viyana Kuşatması 1683

Sebepleri:

- Avusturya'nın Protestan Macar halkına baskı yapması.
- Macar lider İmre Tökeli'nin yardım istemesi.
- Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın büyük bir zafer kazanmak istemesi.

Başarısızlığın sebepleri:

- Avusturya'ya ait çevre kaleler alınmadan Viyana'nın kuşatılması.
- Son saldırının sürekli geciktirilmesi.
- Şehrin güçlü surlara sahip olması.
- Kırım hanı ve bazı devlet adamlarının ihaneti.
- Avrupalı devletlerin yardıma gelmesi.

Kutsal İttifak:

- II. Viyana bozgunu üzerine Papa'nın çağrısı ile oluşturulmuştur.
- Amaç Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu zor durumdan yararlanmaktır.
- Avusturya, Lehistan, Venedik, Malta ve Rusya tarafından oluşturulmuştur.
- Bu devletlerle Osmanlı arasındaki savaşlar 16 yıl sürdü.
- Savaşlardan yenilgi ile ayrılan Osmanlı devleti İngiltere ve Hollanda'nın arabuluculuğu sonucunda barış istedi.

1699 Karlofça Antlaşması:

1. Banat ve Temeşvar hariç tüm Macaristan Avusturya'ya verildi.
2. Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verildi.
3. Dalmaçya kıyıları ve Mora yarımadası Venedik'e verildi.
4. Lehistan ve Venedik'in ödediği vergiler kaldırıldı.
5. Antlaşma Avusturya'nın kefilliğinde 25 yıl sürecektir.

1700 İstanbul Antlaşması:

- Rusya ile imzalanmıştır.
 1. Azak kalesi Rusya'ya verildi.
 2. Rusya İstanbul'da sürekli elçi bulundurabilecektir.

Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarının Sonuçları:

- Osmanlı devleti Gerileme dönemine girdi.
- Avrupa'da büyük çapta toprak kaybedildi.
- Osmanlı devletinin askeri üstünlüğü son buldu.
- Sakarya zaferine kadar sürecek olan geri çekilme başlamıştır.
- Rusya ilk kez Karadeniz'e inmiştir.

Açık Sularda Güç Mücadelesi

İspanya ve Portekiz'in Denizcilik Faaliyetleri

- Coğrafi keşifleri başlatan devletler olan İspanya ve Portekiz ilk sömürge imparatorluklarını da kurdular.
- Portekiz Afrika kıyıları, Hindistan ve Brezilya gibi sömürge toprakları elde etti.
- İspanya ise Orta ve Güney Amerika'nın büyük bölümünü sömürgeleştirdi.
- İspanya bu faaliyetler sırasında Aztek, İnka ve Maya gibi uygarlıkları yok ederken değerli madenleri Avrupa'ya taşıyarak zenginleşti.
- Fakat İngiltere ve Hollanda'nın denizlerde güçlenmesiyle İspanya ve Portekiz sömürgeciliği sona yaklaştı.
- 1588'de İngiltere'ye yenilen İspanya 30 Yıl Savaşlarında'da yenilince eski gücüne bir daha ulaşamadı.

Fransa Sömürgeciliği

- Fransa Karayiplerde Haiti, Kanada'da Quebec ve Güney Amerika'da Fransa Guyana'sı gibi toprakları ele geçirerek sömürgeciliğe hızlı bir giriş yaptı.
- Fransa'nın asıl gücü Afrika sömürgeciliğinde ortaya çıktı.
- Senegal'den başlayarak Afrika'nın önemli bir bölümünü ele geçirdiler.
- Afrikalı köleleri Güney Amerika'ya taşıyarak iş gücü olarak kullandılar.
- Fakat Yedi Yıl Savaşlarında (1756-63) İngiltere'ye yenilen Fransa tüm Amerika sömürgelerini kaybetti.

Üzerinde Güneş Batmayan İmparatorluk

- İngiltere deniz aşırı sömürgeciliğe rakiplerine göre geç başladı.
- Kuzey Amerika'nın doğu sahillerini ele geçiren İngiltere başarılı politikalarla sürekli güçlendi.
- 1580'den kurulan Levant Company (Doğu Akdeniz Ticaret Şirketi) ile İngiltere tüm dünyada önemli kazanımlar elde etti.
- Askeri gücü ve İngiltere adına hareket etme yetkisi olan bu şirket yapısı İngiltere'yi üzerinde güneş batmayan imparatorluk haline getirdi.
- İngiltere önce İspanya ardından Fransa'nın hakimiyet sahalarını ele geçirdi.
- Bu dönemde ticaret şirketleri aracılığı ile Hollanda ile aralarında büyük bir rekabet yaşanmıştır.

Hollanda Sömürge İmparatorluğu

- Westfalya Barışı ile İspanya baskısından kurtulan Hollanda kendini büyük bir sömürge gücü yapacak olan şirketlerini daha rahat kullanmaya başladı.
- Birleşik Doğu Hindistan Şirketi ile Güney Afrika, Seylan, Endonezya arasında büyük bir ticaret hacmine ulaştı.
- Batı Hindistan Şirketi ise Kuzey Amerika ve Brezilya'da sömürgeler oluşturdu.
- New York bölgesini ilk sömürgeleştiren Hollandalılar buraya New Amsterdam adını verdiler.

- Hollanda bu zenginlikten payını alarak aristokratik bir cumhuriyet olarak Avrupa'nın en gelişmiş bölgelerinden birisi oldu.
- İhtilal sonrası Fransa'nın istilasına uğrayan Hollanda bu olaydan sonra eski gücüne bir daha kavuşamadı.

Rusya'nın Açık Denizlere Açılma Siyaseti

- Çar I. Petro'dan itibaren dünya siyasetinde söz sahibi olmak isteyen Rusya bu amaçla sıcak denizlere açılma siyasetini başlatmıştır.
- Bu politika Osmanlı Devleti ile Rusya'yı yaklaşık 300 yıl boyunca karşı karşıya getirmiştir.
- 1770 Çeşme baskını ile Osmanlı donanmasını yaktımlardır.
- Kırım'ın işgali ile Karadeniz'de önemli bir güç haline gelen Rusya sıcak denizlere inme konusunda dönem dönem İngiltere ve Fransa'nın engellemeleri ile karşılaştı.

Yeniçağda İtalya

- Coğrafi Keşiflerin etkisiyle Akdeniz ticareti eski önemini kaybetti.
- Bu durum İtalyan şehir devletlerinin zayıflamasına neden oldu.
- Güney İtalya önce İspanyol sonra Avusturya işgaline uğradı.

Osmanlı Denizciliğinin Gerilemesi

Karadeniz:

- Rusya'nın sıcak denizlere inme politikasının ilk hedefi Karadeniz'deki Osmanlı hakimiyetine son vermektir.
- 1700'de Rusya İstanbul Antlaşması ile Azak'ı alarak ilk kez Karadeniz'de bir üs elde etti.
- 1739 Belgrat Antlaşması ile Osmanlı Devleti Karadeniz'i Rusya'ya kapattı ve Karadeniz'in Türk gölü olma özelliği korundu.
- Fakat 1770 Çeşme baskını ve sonrasında gelen Küçük Kaynarca Antlaşması ile Osmanlı Karadeniz'deki tüm haklarını kaybetti.

Akdeniz:

- Yavuz döneminde Mısır'ın alınmasıyla Doğu Akdeniz'de hakimiyet kurmaya başlayan Osmanlı Kanuni dönemindeki Preveze Deniz Zaferi ile Akdeniz'in en önemli gücü haline geldi.
- II. Selim döneminde Kıbrıs alındı III. Murat döneminde ise Atlas Okyanusu kıyılarına ulaşıldı.
- IV. Mehmet döneminde alınan Girit Osmanlı'nın Akdeniz'deki son büyük kazanımı oldu.
- Fakat özellikle Coğrafi Keşiflerden sonra Akdeniz hakimiyeti Osmanlı için önemli bir kazanç sağlamamaya başlamıştır.
- Girit'in 25 yıl süren bir kuşatmadan sonra fethi Osmanlı donanmasındaki zayıflamanın en önemli göstergesidir.
- Maalesef sonraki ıslahat dönemlerinde Osmanlı bir daha denizlerdeki eski gücüne ulaşamayacaktır.

18. YÜZYIL OSMANLI TARİHİ

Genel Karakteri

- Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları ile kaybedilen toprakları geri almak.
- Bozulan devlet yapısını düzeltmek için Avrupa örnek alınarak yenilikler yapmak.

Edirne Olayı

- II. Mustafa Edirne'ye yerleşerek vaktini av ile geçiriyordu.
- Devlet işlerini Şeyhülislam Feyzullah Efendi yürütüyordu.
- Bunun üzerine İstanbul'da bir isyan çıktı.
- İsyanlılar Edirne üzerine yürüyerek Şeyhülislam'ı idam ettiler. II. Mustafa tahttan indirildi.
- III. Ahmet yeni Padişah oldu.

1711 Osmanlı – Rus Savaşı

Sebepleri:

- 1700 İstanbul ant. ile kaybedilen yerleri geri almak
- Poltova Savaşında Rusya'ya yenilen İsveç kralı Demirbaş Şarl'ın Osmanlılara sığınması.
- Rus ordularının İsveç kralını takip ederek Osmanlı topraklarına girmesi.
- Rusya'nın Balkanlarda karışıklık çıkarması.
- Rusya'nın Lehistan içişlerine karışması.

Gelişmeler:

- Sadrazam Baltacı Mehmet Paşa sefere çıktı.
- Osmanlı ordusunun hızı ve Prut nehrini köprülerle geçmesi Rusları zor durumda bıraktı.
- Kırım hanlık kuvvetleri de kaçış yolunu kapatınca Ruslar savunma konumuna geçti.
- Bu ortamda Yeniçerilere güvenemeyen Baltacı Rus Çarı I. Petro'nun barış isteğini kabul etti.

1711 Prut Antlaşması:

1. Azak kalesi ve çevresi Osmanlılara verilecek.
2. Ruslar Lehistan içişlerine karışmayacak.
3. Ruslar İstanbul'da elçi bulundurmuyacak.
4. İsveç kralı ülkesine serbestçe dönebilecek.
5. Rus Çarı ve ordusu serbest bırakılacak.

Önemi:

- İstanbul ant. ile kaybedilen yerler geri alındı.
- Kaybedilen yerlerin geri alınması politikasında başarılı bir adım atıldı.
- Savaşta üstünlük barışa yansıtılmadı.

1715-18 Osmanlı – Venedik ve Avusturya Savaşları

Sebepleri:

- Kaybedilen yerleri geri almak.
- Mora halkının Venedik baskısına karşı Osmanlı Devletinden yardım istemesi.
- Venediklilerin Osmanlı gemilerine saldırması.

Gelişmeler:

- Osmanlı Devleti Venediklilere savaş ilan etti.
- Silahtar Ali Paşa Mora'yı geri aldı.
- Korfu adası kuşatıldı.
- Bu gelişmeler üzerine Avusturya Karlofça antlaşmasının bozulduğunu öne sürerek Osmanlı Devletine savaş ilan etti.
- 1716 Petervaradin Meydan Savaşında Osmanlılar ağır bir yenilgi aldı.
- Silahtar Ali Paşa'nın şehid oldu. Ordu dağıldı.
- Belgrad'ın düşmesiyle Osmanlı barış istedi.

1718 Pasarofça Antlaşması:

1. Mora yarımadası Osmanlılarda kalacak.
2. Adriyatik kıyılarında bazı yerler Venedik'e verildi.
3. Banat, Temeşvar, Küçük Eflak ve Belgrad Avusturya'ya verildi.
4. Antlaşma 24 yıl süreli olacaktı.

Sonuçları:

- Kaybedilen yerlerin geri alınması politikasına son verildi.
- Eldeki toprakları savunma politikasına başlandı.
- Avusturya Balkanlara inmeye başlamıştır.
- Osmanlı Venedik mücadelesi son bulmuştur.
- İngiltere ve Hollanda arabuluculukları karşılığında kapitülasyonlar kazanmıştır.
- Lale devrine girilmiştir.

1722-46 Osmanlı – İran Savaşları

Sebepleri:

- İran'da karışıklıklar çıkması
- Mezhep mücadeleleri
- Rusya'nın İran'a girmesi

Gelişmeler:

- Osmanlı ordularının İran'a girmesiyle savaşlar başladı.
- Bu ilerleyiş sırasında Osmanlı ve Rus orduları karşı karşıya geldi.
- Osmanlı Devleti ve Rusya arasında yapılan bir antlaşma ile sorun çözüldü.

1724 İstanbul Antlaşması

- Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan ilk ittifak antlaşmasıdır.
- Kuzey İran toprakları Rusya ve Osmanlı Devleti arasında paylaşıldı.
- İran bu antlaşmayı reddederek savaşlara devam etti
- I.Mahmut padişah olduktan sonra savaşlara gereken önem verilmiştir.
- İran barış istemek zorunda kalmıştır.

1732 Ahmet Paşa Antlaşması

1. Nahçıvan, Revan, Tiflis ve Dağıstan Osmanlı'da kalacak.
2. Tebriz, Hemedan ve Luristan İran'da kalacak.
3. Aras nehri iki ülke arasında sınır kabul edilecek.

Sonuçları:

- Safevi Devleti antlaşma sonrasında zayıfladı.
- Aşkar Türklerinin lideri Nadir Şah Safevi Devletine son verdi.
- Nadir Şah Osmanlı Devletine savaş ilan etti.
- İran ile 1736 İstanbul ve 1746 Kerden Antlaşmaları imzalandı.
- Kasr-ı Şirin Antlaşmasındaki sınırlar kabul edildi.

1736-39 Osmanlı - Rus ve Avusturya Savaşları

Sebepleri:

- Rusya ile Avusturya'nın 1726'da Osmanlı topraklarını paylaşmak için ittifak yapmaları.
- Rusya'nın Lehistan içişlerine karışması.
- Rusya'nın Balkanlar'daki Ortodoksları kışkırtması
- Rusya'nın Kırım kuvvetlerinin İran'a girmesine engel olması.
- Rusya'nın Kırım'a saldırması.

Gelişmeler:

- Osmanlı Devleti iki cephede de başarılı oldu.
- Avusturya cephesinde Sürat Topçuları çok başarılı oldu ve birçok kale ele geçirildi.
- İvaz Mehmet Paşa 1739 Hisarcık Meydan Savaşında Avusturya ordusunu mağlup ederek Belgrad'ı ele geçirdi.
- Rus cephesinde ise Kırım kuvvetleri Rusları Kırım'dan çıkardı.
- 1738'de Osmanlı-Kırım ordusu işgal edilen Özi ve Kılburun kalelerini geri aldı.
- Ruslar direnmeye çalışsa da Avusturya'nın barış istemesiyle yalnız kaldı.
- Fransa'nın arabulucu olmasıyla barış yapıldı.

1739 Belgrad Antlaşması

1. Avusturya Pasarofça Antlaşmasında aldığı yerleri Banat hariç geri verecektir. (Sırbistan,Belgrad)
2. Rusya işgal ettiği yerlerden çekilecek.
3. Azak kalesi yıkıldı şehir Ruslara verildi.
4. Rusya Karadeniz'de savaş ve ticaret gemisi bulundurmaz.
5. Rusya Lehistan içişlerine karışmayacak.
6. Rus çarı, Avusturya kralı ve Fransa kralı protokol açısından eşit kabul edilecek.

Sonuçları:

- 18.Yüzyıldaki son kazançlı antlaşmadır.
- Belgrad gibi önemli bir kent geri alındı.
- Osmanlı iki büyük devleti mağlup ederek hala güçlü olduğunu kanıtladı.
- Karadeniz'in Türk gölü olma özelliği onaylandı.
- Rus çarı Osmanlı padişahı ile eşit konuma ulaştı.
- Batıda 30 yıllık bir barış dönemi başladı.
- Savaşlardaki başarıda Humbaracı Ahmet Paşa ıslahatları etkilidir.
- Fransa arabuluculuğu sonucunda 1740'ta Kapitülasyonları süreli hale getirtti.

1768-74 Osmanlı – Rus Savaşı

Sebepleri:

- Rusya'nın Balkanlardaki Ortodoksları kışkırtması.
- Rusya'nın Lehistan'ı işgal etmesi.
- Rusya'nın Osmanlı Devletine sığınan Leh milliyetçileri takip ederek katliamlar yapması.
- Rusya'nın Kırım'ı işgal etmesi.

Gelişmeler:

- III.Mustafa'nın ısrarı ile Rusya'ya savaş ilan edildi
- Rus orduları beş koldan Osmanlı topraklarına saldırdı.
- Osmanlı ordusu 1770 Kartal Meydan Savaşında ağır bir yenilgi aldı.
- Rusların Baltık donanması Akdeniz'e açılarak Mora'da isyanlar çıkardı.
- Ruslar Çeşme'de demirli bulunan Osmanlı donanmasını yaktı.
- Osmanlı ordusu 1773'de bazı başarılar kazansa da Rus ilerleyişini durduramadı.
- 1774'te III. Mustafa'nın ölümü üzerine I.Abdülhamit tahta çıktı ve barış istedi.
- Savaş sırasında Lehistan Rusya,Avusturya ve Prusya arasında paylaşıldı.

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

1. Kırım bağımsız olacak fakat Halifeye bağı kalacak.
2. Karadeniz'in kuzeyi Ruslar'a bırakılacak.
3. Ruslar Kırım, Eflak, Boğdan ve Ege'den çekilecek.
4. Ruslar Karadeniz'de donanma bulundurabilecek.
5. Rus ticaret gemileri boğazlardan serbestçe geçebilecek.
6. Ruslar Kapitülasyonlardan faydalanacak.
7. Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.
8. Ortodokslar Rusya'nın himayesinde olacaklar.
9. Rusya İstanbul'da elçilik ve istediği kentte konsolosluk açabilecek.

Sonuçları:

- 18. Yüzyılın en ağır antlaşmasıdır.
- İlk kez halkı Türk ve Müslüman olan bir toprak parçası kaybedildi.
- Halifeliğin siyasi gücünden yararlanılmak istendi.
- Karadeniz'in Türk gölü olma özelliği son buldu.
- Rusya ilk kez Kapitülasyonlardan yararlandı.
- Rusya Osmanlı içişlerine karışma hakkı kazandı.
- Osmanlı Devleti ilk kez savaş tazminatı ödedi.
- Osmanlı Devletinin büyük devlet olma özelliği son buldu.

K. Kavnarca Antlaşması Sonrasındaki Gelişmeler

- Rusya bağımsız olan Kırım'ı ele geçirebilmek için adım adım ilerlemeye başladı.
- 1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi ile Rus yanlısı Şahin Giray han seçtirildi.
- 1783'te devam eden karışıklıklar öne sürülerek Kırım Rusya tarafından işgal edildi.
- 1787'de Rusya ve Avusturya Osmanlı Devletine savaş ilan ettiler. Amaç Grek projesi adıyla Osmanlı Devletini paylaşmak ve Balkan topraklarında bir yeni Bizans (Dakya) devleti kurmaktı.
- Bu savaşlar devam ederken Fransız İhtilali çıkınca önce Avusturya ardından Rusya ile barış yapıldı.
- 1791 Zıştovi Antlaşması ile Avusturya ile savaş öncesi sınırlara döndü.
- Rusya ile yapılan 1792 Yaş Antlaşması ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu onaylandı.

RÖNESANS

- Kelime olarak Yeniden Doğuş demektir.
- 15 ve 16. Yüzyılda önce İtalya'da başlayıp sonradan tüm Avrupa'ya yayılan edebiyat, bilim ve güzel sanatlar alanındaki gelişmelerdir.

Sebepleri:

- Roma ve Yunan medeniyetine ait eserlerin incelenmeye başlanması.
- Kağıt ve matbaanın geliştirilerek kullanılması
- Endülüs medeniyetinin etkisi.
- Bizanslı sanatçıların etkisi
- Coğrafi keşifler sonunda sanattan zevk alan bir Burjuva sınıfının oluşması.
- Burjuva sınıfının sanatçıları koruyan Mesen adlı teşkilatlar kurması.

İtalya'da başlamasının nedenleri:

- Eski Yunan ve Roma medeniyetinin mirasına sahip olması.
- Şehir devletleri halinde yaşamaları sonucunda oluşan özgür düşünce ortamı
- İtalyan şehir devletlerinin zenginliği
- Coğrafi konumdan dolayı İslam medeniyetinden etkilenmeleri
- Zengin kilisenin başlarda Rönesans sanatçılarını desteklemesi.

Temsilcileri:

- İtalya'da Petrark, Makyavel (Edebiyat), Giotto, Rafael, Leonardo da Vinci (Resim), Bramant, Mikelanj (Mimari), Donatello, Giberti (Heykeltraş)
- Montaigne (Fr), Erasmus (Alm), Şekspir (İng), Kopernik (Pol)

Sonuçları:

- Skolastik düşünce yıkılmaya başladı.
- Pozitif bilimler ve Hümanizm yayılmaya başladı.
- Kilise otoritesi zayıfladı.
- Reform'a zemin hazırlandı.
- Bilimsel ve teknik gelişmeler Sanayi İnkılabına zemin hazırladı.
- Bilim, sanat ve medeniyette Avrupa'nın öncülüğü başladı.

Reform

- 16. Yüzyılda bozulan Hristiyanlık dinini yeniden düzenleme hareketleridir.
- Papalık ve Katolik mezhebine yönelik çıkmıştır.

Sebepleri:

- Katolik kilisesinin bozulmuş olması.
- Endüljans yüzünden halkın fakirleşip kilisenin zenginleşmesi.
- Hristiyanlığa ait ilk kaynakların araştırılması.
- Rönesans'ın etkisi.
- Kağıt ve matbaa sayesinde İncil ve dini kitapların basılması ve halka ulaşması

Almanya'da başlamasının sebepleri:

- Alman halkının Avrupanın en fakir halkı olması.
- Kilisenin kralla beraber halka baskı yapması
- Matbaa'nın Almanya'da kullanılmaya başlaması
- Almanyanın Vatikan'ın etkisinden uzakta olması.

Ortaya Çıkışı ve Yayılması

Almanya:

- Luther (öl. 1546) kiliseyi eleştiren bir bildiri yayınlayarak dağıtmaya başlamıştır.
- Bunun üzerine Papa X. Leon onu aforoz etmiştir.
- Alman kralı Şarlken Papa ile birlikte hareket ederek Luther'e baskı uygulamıştır.
- Alman prensleri bu baskıyı protesto ederek Luther ve taraftarlarını desteklemiştir.
- Mezhebin adı bu yüzden Protestanlık olmuştur.
- 1555 Augsburg barışı ile Şarlken yeni mezhebi tanımıştır.

Fransa:

- Fransa'da Reformun öncülüğünü Calven yapmıştır
- Luther'in fikirlerini yaymaya başlamıştır.
- Fransa'da merkezi krallık güçlü olduğu için tepkiler de sert olmuştur.
- Kral IV. Henry 1598 Nantes Fermanı ile inanç özgürlüğünü tanımıştır.

İngiltere:

- Kral VII. Henry diğer ülkelerin aksine Reformculara destek vermiştir.
- Kraliçe Elizabeth (öl.1603) zamanında Katolik, Protestan ve Calvenist prensipler birleştirilerek Anglikan Kilisesi kurulmuştur.

Diğer:

- İskoçya'da Calvenizm benimsenerek buna Presbiteryen adı verilmiştir.
- İsveç, Norveç ve Danimarka Protestanlığı kabul etmiştir.

Sonuçları:

- Yeni mezhepler ortaya çıkmıştır. (Protestanlık, Calvenizm, Anglikanizm, Presbiteryen)
- Skolastik düşüncenin yıkılması tamamlandı.
- Eğitim kiliseden alınarak laik hale getirildi.
- Kilisenin mallarına el konulmaya başlandı
- Katolik kilisesi kendini yenilemeye çalıştı.
- Avrupa'da 100 yıl kadar süren mezhep savaşları yaşandı.
- Osmanlı ilerleyişinin kolaylaşmasını sağladı.

KAVRAMLAR

Rasyonalizm: Gerçeklerden kopuk birtakım dogmatik düşünce kalıplarının içine hapsolmeden, sorunlara akla, mantığa ve gerçeğe uygun çözümler bulmak demektir.

Sekülerizm: Dini olanın karşıtıdır. Bir düşünce akımı ve hayat tarzı olarak Protestan ülkelerde Katolikliğin karşıtı olarak ortaya çıkmıştır. İnsan aklının dini bağlardan ayrılması ve dinin bir vicdan meselesi haline gelmesidir.

Merkantilizm: Devletin zenginliğini ve gücünü sahip olduğu değerli madenlerle ölçen ekonomik anlayıştır. Bunun için hircat arttırılmalı ve devlet ekonomik sisteme müdahil olmalıdır. Coğrafi Keşifler sonrasında ortaya çıkmıştır.

Burjuva sınıfının güçlenmesi

- Şehirlerde oturan ve ticaretle uğraşan Burjuva sınıfı 12. Yüzyıldan itibaren ticaretin canlanmasıyla güçlenmeye başladı.
- Feodalizme karşı kralları destekleyen Burjuva gücünü daha da arttırdı.

- Coğrafi keşifler sonrasında merkantilizm sayesinde fazlasıyla zenginleştiler ve ekonomide kapitalizmi, felsefede liberalizmi, bilimde rasyonalizmi ve dini alanda sekülerizmi savundular.
- Aristokrasi ile ciddi bir sınıfsal mücadeleye giren burjuvalar Fransız ihtilali sonrasında aristokrasiden kurtularak iktidarı belirleme gücüne kavuştular.

Otuz Yıl Savaşları 1618-1648

Sebepleri:

- Reform sonucu başlayan Katolik Protestan mücadelesinin devam etmesi.
- Katolik Alman krallığı ile Protestan Alman prenslikleri arasındaki mücadele.
- Habsburg (Avusturya) ve Bourbon (Fransa) hanedanlıkları arasındaki rekabet.
- Avusturya kralı Ferdinand'ın protestan öğretilerini yaktırarak Augsburg antlaşmasını bozması.

Taraflar:

- Katolikler: Kutsal Roma Germen İmparatorluğu (Almanya), İspanyol krallığı, Avuturya ve Bavyera Prensligi.
- Protestanlar: Fransa, İsveç, Norveç, Hollanda, Danimarka ve Protestan Alman prenslikleri.
- Bu savaşta Katolik Fransa krallığı siyasi sebeplerden dolayı Protestanları desteklemiştir.

Gelişmeler:

- Protestanların 1618'de Prag'da Ferdinand'ın adamlarını hükümet binasının camından attırması savaş sürecini başlattı.
- Avusturya kralı protestan Alman prensliklerini işgale başladı.
- Habsburg hanedanı ile akraba olan İspanya kralı III.Philip ise Kuzey Hollanda'yı işgal etti.
- 1630'da İsveç'in savaşa girerek Avusturya'yı mağlup etmesi savaşın seyrini değiştirdi.
- 1635'de Katolik Fransa'nın Protestanları destekleyerek İspanya'yı mağlup etmesi ile Avusturya ve İspanya zor durumda kaldı.
- 1640'ta Portekiz İspanya'dan bağımsızlığını yeniden kazandı.

1648 Westfalya Barışı

- Alman prensliklerinin özgürlükleri tanındı.
- Brandenburg Prensligi güçlenerek Prusya krallığının temelleri atıldı.
- Alman nüfus büyük kayıp verdi.
- Hollanda'nın bağımsızlığı tanındı.
- İsviçre bağımsız oldu.
- İsveç Baltık denizine kadar büyüdü.
- Fransa Almanya'dan Alsas bölgesini aldı

Sonuçları:

- Papalık makamının devletler üzerinde Reformla zayıflayan hakimiyeti tamamen son buldu.
- Devletler seküler bir konuma kavuştu.
- Siyasi çıkarlar dini çıkarların önüne geçti.
- Siyasi otoriteler ülkelerindeki dini kurumları denetim altına alarak tam hakimiyet sağladılar.

Bilim Devrimi ve Etkileri

Isaac Newton

Isaac Newton'ın (Ayzek Nivtın) optik, matematik ve fizik alanlarındaki çalışmaları ise Bilim Devrimi'nin en üst noktasıydı. Newton, ışığın özellikleri üstüne yaptığı araştırmalarla gelişmiş bir teleskop icat etti. Yer çekimi kanunu üzerine çalışma yaparken yüksek matematiğin temeli olan kalkülüs formülü buldu. Newton, çağdaş anlamda bilimi kuran ve bilimsel düşüncesinin en gelişmiş örneğini ortaya koyan bir bilim insanıydı. Evrensel çekim yasasını bulmanın ötesinde bilim ve felsefe arasındaki ilişkiyi de bugünün bakış açısıyla belirledi.

Copernicus

Krakow Üniversitesinde öğrenim gören Copernicus (Kopernik), İtalya'ya hukuk ve tıp çalışmak üzere gitmiş ancak astronomi üzerinde çalışmalar yapmıştır. Hekimlik ve ressamlık da yapan Kopernik hayatını yeni buluşlara adanmıştır. Antik ve Orta Çağ ilminin evrenle ilgili yaklaşımlarının yanlış olduğunu iddia eden Polonyalı din adamı, matematikçi ve astronom Kopernik, Dünya'nın Güneş'in etrafında döndüğü tezinin öncülüğünü yapmıştır.

Kopernik, evrenin Güneş merkezli olduğunu ve Dünya'nın döndüğünü bilimsel temellere oturtmuştur. Buna göre Dünya değil de Güneş evrenin merkezinde yer almaktadır. Dünya'nın ve bütün gezegenlerin kendi ve Güneş etrafında döndükleri fikrini ileri sürmüştür.

Machiavelli

Machiavelli'nin yaşadığı dönemde küçük devletçiklere bölünmüş İtalya, sık sık ayaklanmalara sahne olan bir ülkeydi. Bu küçük İtalyan devletlerinin yönetiminde hiçbir etik kaygı yer almıyordu. İşte bu durumdan etkilenen Machiavelli tek çıkar yol olarak hiçbir etik kurala bağlı olmayan ve sınırsız güç sahibi bir devlet yapısının yaşama geçirilmesini öne sürdü.

Machiavelli görüşlerini dilimize "Hükümdar (Prens)" olarak çevrilen eserinde ortaya koydu. Machiavelli'ye göre hükümdar kendisini erdemli bir kişi olarak tanıtmalıdır ama gerektiğinde hiç de öyle davranmamalıdır. Din için de aynı durum söz konusudur. Hükümdar dindar bir kişi gibi gözükmelidir ama dinin buyruklarını belirtilen amaçlar uğruna çiğneyebilecek kişilikte olmalıdır. Dinin toplumu bir arada tutan işlevi olmasından dolayı hükümdar kendisini, gerçekte öyle olmasa bile dindar bir kişi olarak göstermelidir. Machiavelli'ye göre devletler arası ilişkilerde devlet, amacına ulaşmak için her yolu deneyerek sınırları içinde ve dışında güç kullanmalı ve hukuk dışı kurallara başvurmalıdır.

Louis Pasteur

Hastalıklara neden olan mikroorganizmaları tespit ederek hastalıkların tedavisini kolaylaştırmıştır. Ayrıca koruyucu aşı ve pastörizasyon ilkelerini keşfetmiştir. Salgın hastalıkların önlenmesi, halk sağlığının korunması ve gıdaların bozulmadan saklanması konularındayeni uygulamaları başlatan bilim insanı olmuştur.

Osmanlı Sosyo-Ekonomik Yapısında Değişiklikler

- Merkantilist ekonomi modeli Osmanlı Devletini olumsuz şekilde etkiledi.
- Avrupadaki gelişmeler Osmanlı'da paranın değer kaybetmesine (Enflasyon) neden oldu.
- İlk etkili enflasyon 1593'te akçedeki gümüş miktarının yarı yarıya indirilmesiyle yaşandı.
- Maaş alanlar gelirlerinin yarısını kaybettiler.
- Aynı dönemde gelişen savaş teknolojisi askeri giderleri arttırdı.
- Silahı sipahilerin yetersiz kalması üzerine Kapıkulu askerlerinin sayısı artırıldı. Bu da ulufe ve cülus giderlerinin artmasına neden oldu.
- Coğrafi Keşiflerle ticari yolların yön değiştirmesi Osmanlı ekonomisine büyük zarar verdi.
- Bu olumsuzlukların üzerine Anadolu'da çıkan Celali isyanları eklenince tablo daha da derinleşti.
- Bu olumsuzlukları gidermek için yeni tip para basımı, saraydaki değerli eşyaların paraya çevrilmesi, maden ocaklarının faaliyete geçirilmesi ve fiyat düzenlemesi (narh) gibi önlemler alınsa da başarılı olunamadı.
- Avrupada Coğrafi keşifler ile başlayan süreç Rönesansın etkisiyle Sanayi İnkılabına giden yolu açtı.
- Osmanlı Devleti Sanayi İnkılabından sonra Kapitülasyonların etkisini daha da hissetti ve Osmanlı maliyesi iflas etti.
- Büyük bir pazar ve hammadde kaynağı olarak görülen Osmanlı üzerindeki baskı giderek arttı.

Savaş Finansmanı İçin Alınan Tedbirler

İltizam:

- Osmanlı Devletinde 16. Yüzyıldan itibaren uygulanan bir vergi toplama yöntemidir.
- Vergi toplama işinin açık artırma yöntemiyle bir kişiye satılmasına dayanan bu yöntem başlarda Tımar sisteminin uygulanmadığı merkeze uzak eyaletlerde uygulanmıştır.
- Alınan vergilerle o bölgedeki yönetici ve askerlerin maaşları karşılanmıştır. (Saliyane)
- Devletin gelirleri azalmaya başlayınca Tımar sisteminin uygulandığı bölgelerde de İltizam sistemi uygulanmış bu da bu topraklardan asker yetiştirmesini engellemiştir.

Malikane Usulü:

- İltizam sisteminin devamında ortaya çıkmıştır.
- Mültezimlere verilen toprakların (Mukataa) ömür boyu o kişide kalmasına dayanan bu sistem ile devlet zor durumdaki maliyeyi ayakta tutmaya çalışmıştır.
- Başlarda Mültezimlerin aldıkları topraklarda üretimi destekleyici politikalar uygulaması ve yatırımlar yapması gibi olumlu etkileri görülse de zamanla toprak ağalığının (Ayanlık) ortaya çıkması ve halkın daha da ezilmesine neden olmuştur.

Avarız Vergisi:

- Savaş, doğal afetler gibi olağanüstü dönemlerde alınan bir vergi türüdür.
- Savaş masraflarının artmasıyla 16. Yüzyıl başlarında 10 akçe olarak toplanan Avarız yüzyıl sonlarına doğru 500 akçeye kadar yükselmiştir.

İç İsyanlar

İstanbul (Merkez) İsyanları:

Sebepleri:

- Cülus ve Ulufe dağıtımındaki aksaklıklar.
- Maaşların düşük değerli paralarla verilmesi.
- Devlet adamlarının aralarındaki mücadelelerde Yeniçerileri kullanması.
- Yeniçerilerin kendilerine karşı gelen devlet adamlarını görevden uzaklaştırmak istemesi.
- “Ocak devlet içindir.” anlayışı yerine “Devlet ocak içindir.” anlayışının yerleşmesi.
- Rüşvet, adam kayırma ve haksızlıklar.
- Devşirme sisteminin bozulması.

Gelişmeler:

- II. Selim döneminden itibaren ayaklanmışlardır.
- En önemli merkez isyanı Genç Osman’ın öldürülmesi ile sonuçlanan isyandır.
- Yeniçeriler padişah öldürebilecek güce ulaştılar.
- IV. Mehmet döneminde Vaka-i Vakvakiye denilen ayaklanmada bir çok devlet adamını idam etmişlerdir.

Sonuçları:

- Merkezi otorite bozulmuştur.
- Padişahların etkinliği azalmıştır.
- Yeniçeriler güçlerini gittikçe arttırmıştır.
- Devlet adamları sert tedbirler almak zorunda kaldı.

Celali (Anadolu) İsyanları:

Sebepleri:

- Dirlik sisteminin bozulması.
- Vergi adaletsizliği
- Yöneticilerin yanlış politikaları.
- Asker kaçakları.
- Çiftbozan olan köylülerin ayaklanması.

Sonuçları:

- Anadolu’nun güvenliği bozuldu.
- Halkın devlete olan bağlılığı azaldı.
- Vergiler tam olarak toplanamadı.
- İran ve Avusturya savaşlarında devlet zor durumda kaldı.

Ekber-Erşed Sistemi:

- I. Murad döneminde ülke toprakları hükümdar ve erkek çocuklarının ortak malı anlayışına geçildi ve bunun sonucunda şehzadeler sancaklarda görev almaya başladılar.
- Taht kavgalarının devleti zayıflattığını düşünen Fatih Sultan Mehmet kardeş katli kanununu getirdi.
- Sancağa çıkmadan başa geçen I. Ahmet döneminden itibaren en yaşlı ve akıl sahibi hanedan üyesinin Padişah olmasına dayanan Ekber Erşed sistemi uygulanmaya başlandı.
- Sancağa çıkma uygulamasının yerine de kafes usulü uygulanmaya başlanmıştır.
- Kardeş katli uygulamasına son vermek için getirilse de hem uzun süre bunu engelleyememiş hem de yeteneksiz Padişahların işbaşına geçmesine neden olmuştur.

Koçi Bey Risalesi

- Koçi Bey’in 4. Murad’a sunduğu ve devlet teşkilatındaki bozulmaları ve çözüm yollarını anlattığı raporudur.
- 22 bölümden oluşan rapor içerisinde askeri teşkilat içindeki bozukluklar, rüşvet ve adam kayırmanın yaygınlaşması, devlet görevlilerinin liyakat esasına göre belirlenmemesi gibi birçok madde yer almaktadır.
- Bu dönem raporlarında çözüm yolu olarak eski Osmanlı sistemine dönmek gerektiği üzerinde durulmuştur.
- 18. Yüzyıldan itibaren ise bozulmaların ancak batılı sisteme geçerek düzeltilebileceği üzerinde durulmuştur.
- Tüm bu raporlar ve yenileşme çabalarının eksiklikleri devamlılıktan yoksun olmaları, her padişahın işe yeniden başlaması ve Yeniçeri ocağının sert muhalafetidir.

Lale Devri Yenilikleri 1718-1730

- Dönemin Padişahı III. Ahmet, Sadrazamı ise Nevşehirli Damat İbrahim Paşa’dır.
- Said Efendi ve İbrahim Müteferrika tarafından ilk matbaa açılmıştır.
- Bu matbaada basılan ilk eser Vankulu Lügati’dir.
- Yalova’da kağıt fabrikası, İstanbul’da ise çini ve kumaş fabrikaları açıldı.
- İlk itfaiye örgütü kuruldu. (Tulumbacılar)
- İlk kez Avrupa’da geçici elçilikler açıldı.
- Arapça ve Farsça klasikler tercüme edildi.
- Bir çok kütüphane açıldı.
- İlk kez çiçek aşısı uygulandı.
- Sivil mimari gelişti. Barok tarz uygulandı.
- Laleli ve Nuruosmaniye Camileri ve III. Ahmet Çeşmesi en önemli eserlerdir.

Not: İlk kez Avrupa etkisiyle yenilikler yapılmıştır.

Patrona Halil Ayaklanması 1730:

- Bu dönemde artan zevk, eğlence ve israf fakir halkın tepkisini çekmeye başladı.
- İran Savaşları ile ilgilenilmemesi de tepki çekti.
- Bunun üzerine askerler ve halk ayaklandı.
- Sadrazam idam edildi, Padişah tahttan indirildi.
- I. Mahmut Padişah oldu.

Katip Celebi

- 1609-1657 tarihleri arasında yaşamış doğu dünyasında Hacı Halife olarak da tanınan son dönem Osmanlı bilim dünyasının en özel kişiliğidir.
- Bilimsel bilginin önemini ortaya koymuş, bilimde taassuba karşı çıkmış, pozitif bilimlerin önemini savunmuştur.
- Osmanlı Devletindeki siyasi sosyal bozukluklara henüz o dönemde değinmiş ve Düsturül Amel adlı eserinde çözüm yolları sunmuştur.
- Cihannüma adlı eserinde az bilinen batı dünyasını Osmanlı içinde tanıtmaya çalışmıştır.

DEVRİMLER VE DEĞİŞİMLER

Fransız İhtilali 1789

Sebepleri:

- Halkın çeşitli sosyal sınıflara ayrılması.
- Burjuva sınıfının güçlenmesine rağmen siyasi haklara sahip olamaması.
- Krallık rejimini baskısı.
- Yedi Yıl Savaşları sonrası vergilerin arttırılması.
- İngiltere'deki meşrutiyet yönetiminin Fransızları etkilemesi.
- Amerika'da demokrasi hareketlerini destekleyen Fransa'nın kendi ülkesinde bunu engellemesi.
- Aydınların çalışmaları. (Monteskiyo, J.J.Ruso, Didero, Volter)

Gelişmeler:

- Fransız meclisi Etajenaro'da soylular ile halk temsilcileri arasında anlaşmazlık çıktı.
- Bunun üzerine Kral 16.Lui yabancı kuvvetler ile meclisi dağıtmaya çalıştı.
- Halk ayaklanarak Bastil hapishanesini bastı ve siyasi tutukluları serbest bıraktı(14 Temmuz 1789)

Sonuçları:

- Milliyetçilik,eşitlik,adalet,hürriyet gibi kavramlar ortaya çıktı.
- Mutlak krallıklar ve imparatorluklar yıkılmaya başladı.
- Demokrasi hareketleri ve ulusal devletler kurulmaya başlandı.
- Soyluların ve rahiplerin ayrıcalıkları kaldırıldı.
- İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi ilan edildi.
- Fransa'da meşrutiyet rejimine geçildi.
- İhtilale İngiltere,Avusturya ve Rusya cephe aldı.
- Yeniçağ sona erdi Yakınçağ başladı.

Fransız İhtilali Dönemi Katliamları

- Robespierre'in öncülüğünü yaptığı radikal Jakobenler grubunun iktidarı ele geçirmesiyle birlikte ihtilal bir şiddet sarmalına girdi.
- Cumhuriyet düşmanı monarşi yanlılarından kral, kraliçe ve soylular da dahil olmak üzere 17 bin kişi giyotine gönderildi.
- Kiliselerin kapatılması ve mallarına el koyulması kararlarına karşı çıkan Vendee halkının başlattığı isyan üzerine yapılan 1793 Savenoy Savaşında isyancılar mağlup edilmiş ve sonrasındaki 3 yıl boyunca bölge halkı katledilmiştir.
- Nantes bölgesinde de benzer bir isyan çıkacağını düşünen hükümet erken önlem almak amacıyla katliamlara girişmiş ve 13 bin kişi hayatını kaybetmiştir.

Fransız İhtilalinin Osmanlı Devletine Etkileri

- İhtilal fikirlerinin kişi hakları, eşitlik, yargı güvencesi gibi kavramlarının Osmanlıda demokratikleşme hareketlerini başlatması ihtilalin olumlu etkisi olarak görülebilir.
- Fakat milliyetçilik akımı çok uluslu Osmanlı devletini derinden sarstı.
- İlk olarak 1804'te Sırlar ayaklandı ve 1812 Bükreş antlaşması ile ilk kez siyasi ayrıcalık kazandı.

- Sırlar 1829 Edirne antlaşması ile özerk bir prenslik olurken 1878 Berlin Antlaşması ile bağımsızlık kazandılar.
- İlk ayaklanan azınlık Sırlar olsa da Yunanlılar Osmanlıdan ilk bağımsızlık kazanan azınlık olmuşlardır.
- 1821'de başlayan Yunan isyanı büyük devletlerin de müdahaleleri sonucunda 1829 Edirne antlaşması ile bağımsızlıkla sonuçlanmıştır.

Fransız İhtilalinin Avusturya Macaristan'a Etkileri

- Çok uluslu bir imparatorluk olan Avusturya Macaristan ihtilal fikirlerinden en fazla etkilenen devletlerden birisiydi.
- Ayrıca Fransız monarşisinin acı sonu Avrupa'daki tüm monarşileri tehdit edebilirdi.
- Avusturya başbakanı Metternich ihtilal fikirlerine savaş açarak ülkesindeki hürriyetçi fikirleri güç kullanarak bastırmaya çalıştı.
- 1815 Viyana kongresini toplayarak Avrupa monarşilerini güçlendirmeye çalıştı.
- Buna rağmen imparatorluk topraklarında liberal ve milliyetçi hareketler engellenemedi.
- Macarlar, Slovaklar, Hırvatlar ve Romenler hürriyetçi isteklerde bulunmaya başladılar.
- Macaristan'ın işgali üzerine Polonyalılar Macarlara destek verse de olayların Polonya'ya sıçramasından endişelenen Ruslar olaylar boyunca Avusturya'yı destekledi.

Fransız İhtilalinin Rusya'ya Etkileri

- Rusya Viyana Kongresi sonrası kendisine bırakılan Polonya topraklarında ihtilal fikirleriyle karşı karşıya kaldı.
- 1825 ve 1830 ayaklanmaları Rusya tarafından şiddetle bastırılırken komşu devletler sınırlarını kapatarak Rusya'ya destek verdiler.
- 1848 ihtilallerinde Macarlarla birlikte yeniden ayaklanan Lehler yine başarısız olunca Osmanlı devletine sığınmak zorunda kaldılar.

Mülteciler Sorunu

- 1848 ihtilallerinde bazı haklar isteyen Macaristan Avusturya tarafından işgal edilmiştir.
- Avusturya Macarlara karşı Rusya ile ittifak yapmıştır.
- Bunun üzerine Avusturya'dan kaçan Macarlar ve Rusya'dan kaçan Lehler Osmanlı Devletine sığındı.
- Avusturya ve Rusya mültecilerin geri verilmesi amacıyla Osmanlı Devletine baskı uygulamaya başladı.
- Osmanlı Devleti bu istekleri reddetti.
- İngiltere ve Fransa bu sorunlar sırasında Osmanlı Devletini destekledi.
- Bu ülkelerde ilk kez Osmanlı lehine gösteriler düzenlendi.

Not: Bu gelişmeler İngiltere ve Fransa'nın 1853-56 savaşlarında Osmanlı Devletini desteklemesinde etkili olmuştur.

Sanayi Devrimi

Sebepleri:

- Coğrafi keşiflerin oluşturduğu ekonomik güç.
- Rönesans ile bilim ve teknik alandaki gelişmeler.
- 18.Yüzyılın ikinci yarısında İngiltere’de tekstil alanında başlamıştır.

Sonuçları:

- Sömürgecilik hızlanarak yayıldı.
- Hızlı ve ucuz üretim sonucu üretim artışı oldu.
- Tarımda sanayileşme sonucu tarımsal işgücü azalırken kentlere göç başladı.
- İşçi sınıfı ortaya çıktı.
- Emperyalizm, Kapitalizm, Sosyalizm gibi fikir akımları ortaya çıktı.
- Osmanlı devleti büyük bir Pazar konumuna geldi.
- I. Dünya Savaşına zemin hazırladı.

Gelişmeler:

- İngiliz mucitler Savery, Newcomen ve sonrasında James Watt buhar gücü ile oluşan makineleri geliştirdiler.
- Buhar gücünün üretimde kullanılması ilk tekstil alanında gerçekleşti.
- İngiliz mucit John Kay 1733’te icat ettiği mekik ile dokuma hızını iki kat arttırdı.
- 1768’de James Hargreaves tasarladığı eğirme makinesiyle iplik üretimini 8 kat arttırdı.
- James Watt’ın buhar makinesini icat etmesinden sonra dokuma fabrikaları açılmaya başladı.

1830 İhtilalleri

- Viyana Kongresine bir tepki olarak Fransa’da ortaya çıkmıştır.
- Fransa kralının baskılarına bir tepkidir.
- Sonrasında tüm Avrupa’ya yayılmıştır.

Sonuçları:

- Liberalizm güç kazandı ve yayılmaya başladı.
- Fransa’da meşruteli krallık rejimi kuruldu.
- Belçika Hollanda’dan ayrılarak bağımsız oldu.
- İsveç ve Norveç ayrılarak bağımsız oldular.
- Polonya Rus işgaline uğradı.

1848 İhtilalleri

Sebepleri:

- Milliyetçiliğin ve Liberalizmin güçlenmesi.
- İşçi sınıfının ortaya çıkması ve bir takım yeni haklar talep etmesi.

Sonuçları:

- Fransa’da geçici bir süre Cumhuriyet ilan edildi.
- Liberalizm gücünü korumayı başardı.
- Sosyalist akımlar yayılmaya başlamıştır.
- İtalya, Avusturya, Prusya, Belçika, Hollanda ve İngiltere’de ayaklanmalar çıktı.
- Bir çok Avrupa ülkesi halka yeni haklar tanıdı.
- İtalya ve Almanya’nın siyasi birliğini kurması için uygun ortam oluştu.

Osmanlı’da Modern Ordu Çalışmaları

Nizam-ı Cedit Ordusu

- III.Selim döneminde batılı tarz modern bir ordu kurma kararı alındı.
- Nizam-ı Cedit ordusu 1792’den itibaren talimlerine başladı.
- Bu ordunun masraflarını karşılamak için İrad-ı Cedit hazinesi oluşturuldu.
- Zamanla İstanbul dışında Anadolu ve Rumeli’de de Nizam-ı Cedit ocakları açıldı.
- 1799 Akka kuşatmasında Fransız ordusunu durdurması yeni ordunun ününü arttırdı.
- Fakat 1807 Kabakçı Mustafa isyanı ile III.Selim Yeniçeriler tarafından önce tahttan indirilip sonrasında öldürüldü.
- Bu olaylar sonrasında Nizam-ı Cedit ordusu dağıtıldı kışkıları yıkıldı.

II. Mahmut Dönemi Askeri Yenilikler

- II. Mahmut tahta çıktığı yıllarda taşrada ayan denilen mahalli güçlerin İstanbul’da ise Yeniçeri ocağının gölgesinde hüküm sürüyordu.
- Ayan kökenli Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa’nın kurdurduğu **Sekban-ı Cedit** kuvvetleri ile Yeniçeriler arasında yaşanan iç savaş sonucu Sadrazam öldü ve ordusu ortadan kaldırıldı. (1808)
- Bu olaylardan sonra II. Mahmut ülke içindeki gücünü arttırmaya yönelik çalışmalar başlattı.
- Ayanların ortadan kaldırılması, ulema ve halkı yanına çekmek, Yeniçeri komutanlarını kendine yakın kişilerden belirlemek gibi önlemlerle otoritesini sağlamlaştırdı.
- 1826’ya geldiğinde ortamı uygun gören Padişah Yeniçeri Ocağını ortadan kaldırdı. (**Vaka-i Hayriye**)
- Yeniçeri Ocağı yerine **Asakir-i Mansure-i Muhammediye** adlı bir ordu kuruldu.
- Bu ordunun asker ihtiyacı 15-25 yaş arası Müslüman halktan karşılanmaktaydı.
- 12 yıl askerlik hizmeti yapanlar emeklilik hakkı kazanıp başka işlerle uğraşabiliyordu.
- Giyim kuşam, silahlar ve eğitim sistemiyle tamamen modern bir ordu kurulmak istendi.
- Eğitim için Prusya’dan piyade, süvari, topçu subayları getirildi.
- Mehterhane kaldırılarak yerine askeri eğitimlerin gerektirdiği marşlar için Mızıka-i Hümayun kuruldu.(1834)
- Mızıka-i Hümayun’un başına dönemin en önemli bestecilerinden olan Guiseppe Donizetti getirildi.
- 1836 yılında askerî işleri görüşüp karara bağlayacak olan Dâr-ı Şûra-yı Askerî (Askerî Şûra) adlı yüksek danışma kurulu oluşturuldu.

Tanzimat Dönemi Düzenli Ordu Çalışmaları

- Avrupa’da uygulanan kura sistemi 1846 Kura Kanunu ile Osmanlı’da da uygulanmaya başlandı.
- Nüfusa göre asker kotası verilen idari birimlerde 20-25 yaş arası Müslüman erkekler arasında kura çekimi ile askere alınacaklar belirleniyordu.
- Kurada çıkanlar kendi yerlerine başkasını gönderebildiği gibi bedelini ödeyerek askere gitmeyebiliyordu.

Nüfus Politikası ve Demografik Güç

- Nüfusun bir ülkede artması o ülkeye birtakım avantajlar sağlayacaktır:
- Devletin askerî ve siyasi güç kazanması
- Ekonomide kalkınma için gerekli işçi gücüne sahip olunması
- Bir devletin askerî, siyasi, ekonomik alanlarda mevcut nüfusu kullanabilmesi
- Yeni ele geçirilen ülkelerde hem siyasi hem de ekonomik hâkimiyeti sağlayabilmesi
- Savaş gücünün insan sayısına orantılı olarak artması

Osmanlı Devletinde Haberleşme ve Ulaşım **Telgraf**

- Osmanlı'da ilk telgraf hattı Kırım Savaşı sırasında kullanılmak üzere Kırım-Varna-Edirne arasına İngilizler tarafından döşendi.
- Aynı dönemde İstanbul-Edirne bağlantısı da yapıldı.
- Kırım'dan İstanbul'a ulaşan ilk telgrafta Sivastopol şehrinin Rus işgalinden kurtarıldığı yazılıyordu.

Demiryolları

- Osmanlı'da ilk demiryolları Avrupalı devletlere ayrıcalıklar vermek koşuluyla onların çıkarları doğrultusunda yapıldı.
- 1851'de yapılmaya başlanan Kahire-İskenderiye hattı Osmanlı'daki ilk demiryolu hattıydı.
- Anadolu'da yapılmaya başlanan ilk hat ise 1856 İzmir-Aydın hattı oldu.
- O dönem Osmanlı topraklarında olan Romanya'nın Karadeniz kıyısındaki Köstence limanı ile İtalya'nın Cenova kenti arasında İngiliz şirketlerce 1856'da açılan demiryolu hattı ile Avrupa bağlantısı sağlandı.
- 1865'te Nafia Nezareti ile Turuk ve Meabir Dairesi (yol ve inşaat) kuruldu.
- 1872'de ise Demiryolları İdaresi kuruldu.
- Sadrazam Ali Paşa'nın gayretleriyle İstanbul-Viyana Paris hattı 1888'de açıldı.
- II. Abdülhamit döneminde Düyun-u Umumiye idaresi kurulup Osmanlı maliyesinin kontrolü yabancılara geçince demiryolu yapımları ayrıcalıklar sayesinde arttı.
- Bu dönemde
- Anadolu Demir Yolları (1888), Bağdat Demir Yolu (1889), Yafa- Kudüs Demir Yolu (1889), Selanik-Manastır Demir Yolu (1890), Beyrut-Şam Demir Yolu (1890), Selanik-İstanbul Demir Yolu (1892) yabancılara imtiyaz verilerek yapımına başlanan demir yolları oldu.
- II. Abdülhamit'in Bağdat demiryolu projesini ekonomik değil de siyasi ve stratejik nedenlerle Almanlara vermesi Osmanlı içinde büyük güçlerin mücadelesini arttırdı.

Osmanlı Devletinde Açılan Askeri ve Sivil Okullar

- 1734'te I. Mahmut döneminde askerî okul olarak açılan "Hendesehane" önemli bir modern okuldur.
- III. Mustafa, Osmanlı Devleti'nin 1770 Çeşme Bozgunu'nda kaybettiği deniz gücünü tekrar kazanılabilmesi için deniz subayı ve mühendisleri yetiştirmek amacıyla "Mühendishane-i Bahri-i Hümayun" adındaki askerî okulu İstanbul Kasımpaşa'da açtı (1773).
- Osmanlı Devleti, kara ordusuna subay ve teknik elemanlar yetiştirmek üzere III. Selim Dönemi'nde İstanbul Hasköy'de Mühendishane-i Berri-i Hümayun adında bir okul açtı (1795).
- II. Mahmut Dönemi'nde modern tıp eğitiminin verilmesi amacıyla İstanbul'da Mekteb-i Tıbbiye adıyla askerî bir mektep açıldı (1827).
- Yine II. Mahmut Dönemi'nde Fransız eğitim sistemi örnek alınarak 1834'te askerî eğitim veren Mekteb-i Harbiye açıldı.
- Bazı öğrenciler Viyana, Paris ve Londra'ya eğitim için gönderildi ve aynı zamanda ders vermeleri için Avrupa'dan öğretmenler getirildi.
- Sultan Abdülmecid Dönemi'nde Maarif Nazırı Sami Paşa tarafından temeli atılan Mülkiye Mektebi, 1859 yılında öğretime başlamıştır.
- Osmanlı'da Rüştiye olarak başlayıp Yüksekokul haline gelip birçok kez değişime uğrayan Mülkiye, Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle 1935 yılında Siyasal Bilgiler Okuluna çevrilmiştir.
- Ülkede nitelikli memur yetiştirmek için Mekteb-i Maârif-i Adliyye ve Mekteb-i Aklâm ayrıca mesleki ve teknik eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla Askerî Baytar Mektebi, Ziraat Talimhanesi, Maadin Mektebi, Telgraf Mektebi adlarında birçok okul açıldı.
- Memurların dil öğrenebilmesi için Lisan Mektebi açıldı.
- Mesleki ve teknik eleman yetiştirmeye yönelik önemli adımlar atan Mithat Paşa "İslâhhâne" ve Mekteb-i Sanayi'yi kurdu. Kızların meslek öğretimi ile ilgili olarak açılan Cevri Kalfa Mektebi ile Kız Sanayi Mektebi dönemin önemli meslek okullarıydı.
- II. Mahmut, erkek çocukların sıbyan mekteplerine devamını sağlayacak zorunlu eğitimi başlatacak bir ferman yayınladı.

Osmanlı Devletinde Açılan Yabancı, Misyoner ve Azınlık Okulları

- Osmanlı Devleti İstanbul'un fethinden sonra tüm azınlıklara anadilde eğitim hakkı tanıdı.
- 19. Yüzyıldan itibaren denetimden uzaklaştı ve yabancı devletlerin Osmanlı Devletini zayıflatma çabalarının bir aracı haline geldi.
- İslahat Fermanı ile gayrimüslimlere okul açma yetkisi de verildi.
- Bunun sonucunda misyonerlik amaçlı yabancı okulların sayısı hızla artmaya başladı.
- Osmanlı Devleti çeşitli önlemler alsa da bu okulların denetimini sağlayamadı.
- Osmanlıdaki yabancı okul sayılarında Amerikalılar 465, Fransızlar 72, İngilizler 83 okul ile başı çekmekteydi.

II. Abdülhamit Döneminde Açılan Okullar

- Maarif Merkezi Teşkilatıyeni düzenlenerek her öğretim kademesi için genel müdürlükler ve müfettişlikler oluşturuldu.
- İbtidai (ilkokul) mektepler, rüşdiyeler ve idadiler yaygınlaştırıldı. (İlk kız idadisi 1880)
- Çocukların ilköğretimine büyük önem verilerek pek çok vilayette yeni okullar açıldı.
- Anadolu'da özellikle Doğu Anadolu'da köylerin küçük ve dağınık olması dolayısı ile nahiye merkezlerine bölge ilkokulu düzeyinde mektepler açıldı.
- Darülfünuna yeni bölümler açılarak genişletildi.
- Harbiye, mülkiye ve askerî tıbbiyenin müfredatları geliştirildi.
- Daru'l-Muallimin yeniden düzenlenerek "Âliye" şubesi (Yüksek Öğretim Okulu) açıldı.
- Mekteb-i Funûn-ı Maliye, Ziraat ve Baytar Mektebi, Gümrük Mektebi, Hamidiye Ticaret Mektebi, Polis Mektebi gibi memur meslek mektepleri açıldı.
- Mekteb-i Hukuk, Hendese- i Mülkiye, Maliye Mektebi, Ticaret Mektebi, Deniz Ticareti Mektebi, Kız Sanayi mektepleri gibi yüksekokullar açıldı.
- Sanayi-i Nefise Mektebi açıldı.
- Rüşdiyelerden itibaren yabancı dil öğretimi zorunlu oldu. Birçok vilayette darülmuallimin ve hukuk mektepleri açıldı.
- İstanbul'daki Yüksek Öğretmen Okulu (Darülmuallimin-i Aliye) ilk ve orta dereceli okullara öğretmen yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırıldı ve ülkedeki öğretmen yetiştiren kurumların sayısı otuzun üzerine çıkarıldı.
- Devletin kritik bölgelerinde yer alan aşiretlerin çocuklarını Osmanlılık bilinciyle yetiştirmek amacıyla İstanbul'da bir Aşiret Mektebi açıldı.
- Bağcılık ve Aşı Mektebi, Orman ve Maâdin Mektebi, Çoban Mektebi, Zeytincilik ve Yağcılık Mektebi, Sulama Drenaj Mektebi gibi tarım ve sanayi mektepleri açıldı.

II. Abdülhamit Döneminde Açılan Hastaneler

- Günümüzde varlığını devam ettiren Darülaceze kimsesiz çocuklar ile yaşlı ve bakıma muhtaç insanları barındırmak amacıyla 1896 yılında açılmıştı.
- II. Abdülhamit Dönemi'nde, 89 genel kamu hastanesi, 27 kurum hastanesi, 74 asker hastanesi, 26 Hilal-i Ahmer hastanesi, 12 gayrimüslim cemaat hastanesi, 29 yabancı misyon hastanesi, 8 eğitim hastanesi, 8 kadınlara mahsus hastane, 8 doğumhane, 1 çocuk hastanesi, 2 akıl hastanesi, 23 frengi hastanesi, 3 verem sanatoryumu, 8 kolera hastanesi olmak üzere toplamda 300'den fazla hastane yapılmıştır.

Osmanlı'da Emeklilik (Tekâütlük) Sistemi

- Tanzimat Dönemi'nde yalnızca ordu ve mülkiye sınıfının emeklilerine, bunların dul ve yetimlerine bağlanacak maaşlar yeni bir düzene sokulmaya çalışıldı.
- 16 Ocak 1865'te Emeklilik Kanunu ile emekliliği düzenleyen ilk kurumlar ortaya çıktı.

DENGE SİYASETİ 1774-1914

Aynalıkavak Tenkihnamesi 1779

- Rusya Kırım'ın içişlerine karışmaya başlamıştı.
- Rusya'nın kendi yanlısı bir yönetim kurmak istemesine Osmanlı engel oldu.
- Rusya bunun üzerine Kırım'a girdi.
- Savaş ihtimali üzerine İngiltere ve Fransa arabulucu oldu.
- İki ülke arasında Aynalıkavak Tenkihnamesi imzalandı.
 1. Rus ordusu Kırım'dan çekilecek.
 2. Osmanlı Devleti Şahin Giray'ın hanlığını kabul edecek.
- Şahin Giray'ın han olmasından sonra Kırım'da karışıklıklar daha da arttı.
- Bunun üzerine Rusya 1783'te Kırım'ı işgal etti.

1787-92 Osmanlı – Rus ve Avusturya Savaşları

Sebepleri:

- Osmanlı Devleti'nin Kırım'ı geri almak istemesi.
 - Rusya ve Avusturya arasındaki Grek Projesi.
- Greks Projesi:** Avusturya ve Rusya'nın Osmanlı topraklarını aralarında paylaşmasıdır. Ayrıca Bizans'ı canlandırmak için Balkanlarda Dakya adında bir devlet kurmayı kararlaştırdılar.

Gelişmeler:

- Fransa, Prusya ve İngiltere'nin kışkırtmaları sonucunda Rusya'ya savaş ilan edildi.
- Avusturya'nın da savaşa katılmasıyla iki cephe birden savaşmak zorunda kalındı.
- 1788 Şebeş Savaşında Avusturya mağlup edildi.
- Fakat Rus cephesinden başarı sağlanamadı.
- Özi kalesini alan Ruslar tüm halkı katletti. (25bin)
- I.Abdülhamit'in bu acı haber sonrası öldüğü söylenir. Taht'a III. Selim geçer.
- Savaş sırasında Prusya ve İsveç ile ittifak yapılır.
- 1789 Fransız İhtilali ile zor durumda kalan Avusturya barış ister.
- Avusturya'nın barış istemesi ve İsveç'in savaş ilanı üzerine 1 yıl sonra da Rusya ile barış yapılır.

1791 Zıstovi Antlaşması

- Osmanlı Devleti ile Avusturya arasında yapılmıştır
 1. Avusturya savaştan önceki sınırlara çekilecek.
 2. Küçük bir toprak parçası Avusturya'ya verilecek.
 3. Avusturya Rusya'ya yardım etmeyecek.

Not: Bu antlaşma ile Osmanlı-Avusturya Savaşları son bulmuştur.

1792 Yaş Antlaşması

- Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılmıştır.
 1. Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu onaylandı.
 2. Dinyestr ırmağı sınır oldu.
 3. Rusya Eflak ve Boğdan'dan çekilecek.
 4. Doğu sınırı savaş öncesindeki gibi kalacaktı.

Sonuçları:

- Dağılma dönemi başladı.
- Grek projesi gerçekleşmedi.
- Rusya sıcak denizlere ulaşma yolunda önemli bir adım attı.
- Barış ortamında ıslahatlar yapılmaya başlandı.

Fransa'nın Mısır'ı İşgali 1798

Sebepleri:

- Fransa'nın sömürge kazanmak istemesi.
- İngiltere'ye karşı güç dengelerini değiştirebilmek.
- Napolyon'u Fransa'dan uzaklaştırmak.

Gelişmeler:

- Napolyon komutasındaki ordu işgale başladı.
- Osmanlı Devleti buna tepki olarak İngiltere ve Rusya ile ittifak yaptı.
- Rus donanması ilk kez Boğazları geçerek Akdeniz'e ulaştı.
- Nelson komutasındaki İngiliz donanması Fransız donanmasını yakarak imha etti.
- Fransa kara ordusu ise Akka'da Cezzar Ahmet Paşa kuvvetlerine yenildi.
- Napolyon Fransa'ya kaçtı. Yerine geçen Kleber ise öldürüldü.
- Fransa barış istedi.

1801 El-Ariş Antlaşması

- Fransa Mısır'ı boşaltacak, askerlerin tahliyesine de İngiltere yardımcı olacaktı.

Sonuçları:

- Osmanlı Devleti denge politikası izlemeye başladı.
- Osmanlı toprakları üzerindeki rekabet ilk kez savaşa dönüştü. (İngiliz-Fransız)
- Osmanlı Devleti'nin kendi topraklarını koruyamayacak kadar zayıf olduğu anlaşıldı.
- Nizam-ı Cedit ordusu başarılı oldu.
- Türk-Fransız dostluğu bozuldu.
- İngiltere'nin Akdeniz egemenliği kanıtlandı.
- 1802'de yapılan Paris Antlaşması ile de Fransa ve İngiltere Karadeniz'de ticaret yapma hakkı kazandı

1804 Sırp İsyanı

Sebepleri:

- Milliyetçilik akımının etkisi
- Başta Rusya olmak üzere Avrupalı devletlerin kışkırtmaları.
- Askerlerin ve yöneticilerin baskıları.
- Sırbistan'ın sürekli savaş alanı olması.

Gelişmeler:

- İlk olarak Kara Yorgi liderliğinde 1804'te ayaklandılar.
- Fakat 1806'da Osmanlı-Rus savaşı başlayınca isyana müdahale edilemedi.
- 1812 Bükreş antlaşması ile Sırbistan ayrıcalık kazandı.
- Fakat sonraki dönemde Miloş Obrenoviç liderliğinde tekrar ayaklandılar.
- Osmanlı Devleti Rusya'nın karışmasını önlemek amacıyla Obrenoviç'i prens olarak tanıdı.
- 1829 Edirne antlaşması ile Sırbistan özerk bir prenslik oldu.
- 1878 Berlin antlaşması ile Sırbistan bağımsız bir devlet haline geldi.

Not: İlk isyan eden ve ilk siyasi ayrıcalık kazanan azınlık Sırlardır.

Alemdar Mustafa Paşa Olayı 1807-08

- Kabakçı Mustafa isyanı ile III.Selim tahttan indirilerek yerine IV.Mustafa geçirildi.
- Buna tepki gösteren Rusçuk ayanı Alemdar Mustafa Paşa İstanbul üzerine yürüdü.
- Amacı III.Selim'in yeniden taht'a geçmesini sağlamaktı.
- Bu gelişmeyi haber alan IV.Mustafa taraftarları III.Selim'i öldürerek bunu önlemeye çalıştılar.
- İstanbul'a geldiğinde III.Selim'in öldüğünü öğrenen Alemdar Mustafa Paşa tepki olarak II.Mahmut'un padişah olmasını sağladı. Kendisi de Sadrazam oldu.
- Fakat Yeniçeriler ile arası bir türlü düzelmeyen Alemdar Mustafa Paşa bir Yeniçeri isyanı sırasında öldürüldü. (1808)

Not: Bu karışıklıklar Osmanlı Devleti'nin 1806-12 Osmanlı-Rus savaşında başarısız olmasında etkili olmuştur.

Yunan İsyanı

Sebepleri:

- Milliyetçilik düşüncesinin etkisi.
- Etniki Eterya Cemiyeti'nin çalışmaları
- Avrupalı aydınların Grek hayranlığı
- Rum aydınların çalışmaları
- Rusya'nın Ortodoks Rumları kışkırtması
- Rumların ticaret sayesinde zenginleşmeleri
- Osmanlı taşra teşkilatının bozulması

Gelişmeler:

- 1814'te Odessa'da Etniki Eterya Cemiyeti kuruldu.
- Bölgede etkili olan Tepedelenli Ali Paşa ile II.Mahmut'un arasının açılması sağlandı.
- Tepedelenli Ali Paşa'nın öldürülmesi sonrasında ilk Yunan isyanı çıktı. (1820)
- Fakat Eflak halkı destek vermeyince isyan yayılmadan bastırıldı.
- Bunun üzerine 1821'de Mora'da daha büyük bir isyan çıktı.
- Osmanlı Devleti bu isyanı bastıramayınca Mısır valisinden yardım istedi.
- Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın yardımı ile isyan kısa sürede bastırıldı.

Tepkiler:

- İngiltere, Rusya ve Fransa isyanın bastırılmasına sert tepki gösterdi.
- Üç ülke donanması Navarin'de Osmanlı ve Mısır donanmasını yaktı. (1827)
- Bunun üzerine Osmanlı devleti bu üç devletten savaş tazminatı istedi.
- Bu istek üzerine Rusya Osmanlı devletine savaş ilan etti.

1828-29 Osmanlı-Rus Savaşı

- Osmanlı devleti 1826'da Yeniçeri ocağını kaldırmıştı.
- 1827'de ise Osmanlı devleti tüm donanmasını kaybetti.
- Bu ortamda girilen savaşta Osmanlı kuvvetleri hiçbir varlık gösteremedi.
- Batıda Edirne, doğuda Erzurum Ruslar tarafından ele geçirildi.
- Osmanlı devleti barış istemek zorunda kaldı.

1829 Edirne Antlaşması

1. Mora yarımadasında bağımsız bir Yunanistan kurulacak.
2. Tuna ağzındaki adalar ve doğudaki bazı kaleler ile Batum'a kadar Kafkasya Rusya'ya verilecek.
3. Rusya işgal ettiği diğer bölgelerden çekilecek.
4. Rus ticaret gemileri Tuna nehrinde serbestçe ticaret yapıp Boğazlardan serbestçe geçebileceklerdir.
5. Eflak ve Boğdan'a bazı siyasi ayrıcalıklar tanınacak.
6. Sırbistan özerk bir prenslik olacak.
7. Osmanlı devleti Rusya'ya 8.5 milyon lira savaş tazminatı verecek.

Cezayir'in işgali 1830

- 1815 Viyana kongresinden sonra Avrupalı devletler Cezayir donanmasını yok ettiler.
- Bunun sonrasında Fransa ile Cezayir beyleri arasında sorunlar çıktı.
- Fransa Osmanlı Devletinden Cezayir valisinin görevden alınmasını istedi.
- Bu istek reddedilince Fransa 1827'de Cezayir'i kuşattı.
- 1830'da ise Cezayir tamamen Fransa tarafından işgal edildi.
- Böylece Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki ilk toprak parçasını kaybetti.

Viyana Kongresi 1815

- 1805-15 yılları arasında Napolyon Avrupa hakimiyeti için bir çok devletle savaştı.
- Napolyon Savaşları sonunda Fransa mağlup edildi
- Bu savaşlarda bozulan düzeni yeniden kurmak için Viyana Kongresi düzenlendi.
- Kongreye İngiltere,Avusturya,Prusya ve Rusya hakim oldu.
- Sınırlar çizilirken milliyet,din,dil gibi unsurlar dikkate alınmadı.
- Bu yüzden kongre başarıya ulaşamadı.
- 1815-27 yılları arasında Avrupa devletleri siyasi ittifaklar kurarak düzeni yeniden sağlamaya çalıştı
- Bu döneme **Restorasyon dönemi** denir.

Sark Meselesi

- İlk olarak 1815 Viyana kongresinde Rusya tarafından kullanılan bir deyimdir.
- 19. Yüzyıl'ın ilk dönemlerinde Osmanlı toprak bütünlüğünün korunması anlamında kullanılmıştır.
- 19. Yüzyıl'ın sonlarına doğru Osmanlı Devletinin Balkanlardaki topraklarının paylaşılması anlamında kullanılmıştır.
- 20. Yüzyıl'da ise bütün Osmanlı topraklarının paylaşılması anlamında kullanılmıştır.

MISIR SORUNU

- Kavalalı M.Ali Paşa 1804'te Mısır valisi olmayı başardı.
- Kölemen beylerini ortadan kaldırarak hakimiyetini sağlamıştı.
- 1807'de İngilizleri mağlup ederek ün kazandı.
- Vehhabi ayaklanmalarını bastırarak İslam dünyasında adını duyurdu.
- Fransa ile işbirliği yaparak tarım, sanayi, ordu ve donanma alanlarında büyük ıslahatlar yapıldı.
- Avrupa'ya öğrenciler gönderdi ve Avrupa'dan uzmanlar getirtti.
- Mısır'ın gelirini 13bin keseden 400bin keseye çıkardı.

İsyan Sebepleri:

- Kavalalı M.Ali Paşa Yunan isyanına yardım karşılığında Osmanlı Devletinden bazı toprakların yönetimini istedi.
- Bu istekler Osmanlı devleti tarafından reddedildi.
- Mısır yönetimi 1828-29 Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı devletine yardım göndermedi.
- II. Mahmut ile Kavalalı'nın bu gelişmeler sonrasında aralarının açılması.

Gelişmeler:

- 1831'de Mısır yönetimi Osmanlı devletine karşı ayaklandı.
- Kavalalı M.Ali Paşa oğlu İbrahim Paşa yönetimindeki orduyu Osmanlı topraklarına gönderdi.
- Adana ve Konya civarında yapılan iki savaşı da Mısır kuvvetleri kazandı.
- Mısır ordusu İstanbul üzerine yürümeye başladı.
- Çaresiz kalan II. Mahmut Çar I. Nikola'dan yardım istedi.
- Rus donanması 15bin kişilik bir donanma ile İstanbul'a gelerek Osmanlılara destek verdi.

Not: Böylece Mısır sorunu uluslar arası bir sorun haline geldi. İngiltere ve Fransa bu gelişmeler üzerine Osmanlı Devleti ile Mısır arasında barış yaptılar.

1833 Kütahya Antlaşması

1. Kavalalı M.Ali Paşa'ya Mısır valiliğine ek olarak Girit ve Suriye valilikleri verilecek.
2. Kavalalı'nın oğlu İbrahim Paşa'ya Cidde valiliğine ek olarak Adana valiliği verilecek.

Sonuçları:

- Mısır sorunu geçici olarak çözümlendi.
- Mısır ve Osmanlı Devleti baskı sonucu gelen çözümden rahatsız oldu.
- Osmanlı Devleti müttefik arayışına girdi.
- Rusya ile yakınlaşma yeni bir ittifak ortaya çıkardı.

1833 Hünkâr İskelesi Antlaşması

1. Osmanlı Devleti ve Rusya savaş zamanı birbirlerine yardım edecekler.
2. Osmanlı Devleti saldırıya uğrarsa Rusya askeri yardımda bulunacak, masrafları Osmanlı Devleti ödeyecek.
3. Rusya saldırıya uğrarsa Osmanlı Devleti boğazları kapatacak.
4. Antlaşma 8 yıl süreli olacak.

Sonuçları:

- Rusya ile üçüncü kez ittifak yapıldı.
- Osmanlı Devleti Mısır'a karşı önlem aldı.
- Rusya'nın Karadeniz'deki güvenliği arttı.
- İngiltere ve Fransa tedirgin oldu.
- Boğazlar ilk kez uluslar arası bir sorun haline geldi.
- Osmanlı Devleti boğazlar konusunda son kez tek başına karar verdi.

Mısır Sorunu'nun İkinci Aşaması

- Fransa Mısır ile olan ilişkilerini daha da geliştirdi.
- Bu ilişkiler İngiltere'yi rahatsız etmeye başladı.
- Bu yüzden İngiltere Osmanlı Devleti'ne Mısır sorunu konusunda destek vermeye başladı.
- 1839'da Osmanlı-Mısır savaşı yeniden başladı.
- Nizip Savaşında Osmanlı orduları yine yenildi.
- Bu sıralarda II. Mahmut öldü. Yerine Abdülmecit padişah oldu.
- Kaptan'ı Derya Ahmet Fevzi Paşa komutasındaki Osmanlı donanması ise Mısır kuvvetlerine katıldı.
- Osmanlı Devleti bu çaresiz durum içerisinde Rusya'dan yardım istemeyi düşündü.
- Fakat İngiltere bunu önlemek adına uluslar arası bir konferans toplayarak sorunu çözmeyi düşündü.
- Fransa dışındaki büyük devletlerin katılımı ile Londra'da bir konferans toplandı.

1840 Londra Antlaşması

1. Mısır hukuken Osmanlı Devletine bağlı kalacak fakat yönetimi Kavalalı soyuna bırakılacak.
2. Osmanlı donanması geri verilecek.
3. Mısır vergi verecek.
4. Suriye, Girit ve Adana Osmanlı Devletinde kalacak
5. Osmanlı Devletinin imzaladığı antlaşmalar Mısır içinde geçerli sayılacak.

Sonuçları:

- Kavalalı İngiltere'nin tehditleri sonrasında antlaşmayı kabul etmek zorunda kaldı.
- Mısır Sorunu tamamen çözüldü.
- Osmanlı ve İngiliz çıkarları korundu.
- Mısır içişlerinde serbest, dışişlerinde Osmanlı Devletine bağlı özerk bir yapıya kavuştu.
- Bu sorun devam ederken Avrupalı devletlerin desteğini almak isteyen Osmanlı Devleti 1839'da Tanzimat Fermanı'nı ilan etti.

Boğazlar Sorunu

- 19. Y.Y.'dan itibaren Boğazların önemi artmaya başladı.
- 1807'de İngiliz donanması güç kullanarak boğazları geçip İstanbul önlerine geldi.
- 1809'da İngiltere ile yapılan Kala-i Sultaniye (Ç.kale) antlaşması ile boğazlar tüm savaş gemilerine kapatıldı.
- Böylece ilk kez Osmanlı ve Rusya dışındaki bir güç boğazlar ile ilgili bir karara katıldı.
- 1833 Hünkâr iskelesi antlaşması ile boğazlar uluslar arası bir sorun haline geldi.
- 8 yıl süreli antlaşma son bulunca İngiltere tüm büyük devletleri boğazlar sorunu'nu tartışmak üzere Londra'ya davet etti.
- Bu konferansa İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Prusya ve Osmanlı Devleti katıldı.

1841 Londra Antlaşması

1. Boğazlar Osmanlı Devletinin hakimiyetinde olacak.
2. Boğazlardan ticaret gemilerinin geçişi serbest olacak.
3. Boğazlardan barış zamanında bile savaş gemisi geçmeyecek.
4. Karadeniz'de sadece Osmanlı ve Rus donanmaları bulunabilecek.

Sonuçları:

- Boğazlar sorunu ilk kez uluslar arası alanda çözüldü.
- Osmanlı Devletinin boğazlar üzerindeki mutlak hakimiyeti son buldu.
- Hünkâr İskelesi antlaşması geçersiz hale geldi.
- İngiltere ve Fransa'nın Akdeniz'deki çıkarları korundu.
- Rusya kazandığı avantajları kaybetti.

KIRIM SAVAŞI 1853-56

- Rusya 1851'te Osmanlı Devletini paylaşmak amacıyla İngiltere'ye bir teklif sundu.
- Bu teklifi reddedilince kendi planını uygulamaya koyuldu.
- Bu sırada Kutsal yerler sorunu ortaya çıktı.
- Kudüs'te Katoliklerin koruyucusu Fransa ile Ortodoks'ların koruyucusu Rusya karşı karşıya geldi.

Sebepleri:

- Rusya'nın sıcak denizlere inmek istemesi
- Rusya'nın Balkanlarda karışıklık çıkarması
- Rus elçisi Prens Mençikof'un kurallara uymayan davranışları.
- Rusya'nın Kudüs'te Ortodokslar adına yeni haklar istemesi.

Gelişmeler:

- Rusya Eflak ve Boğdan'a girerek Osmanlı Devletine savaş ilan etti.
- Osmanlı orduları savaşın başlarında olumlu gelişmeler gösterdi.
- Bunun üzerine Rusya ani bir baskınla 1853'te Sinop'ta Osmanlı donanmasını yaktı.
- İngiltere, Fransa ve Piyemonte bu gelişme üzerine Osmanlı Devletinin yanında savaşa girme kararı aldı.
- İngiltere ve Fransa Rus isteklerini engellemek amacı ile Osmanlı Devletine destek verdi.
- Piyemonte ise İtalyan birliği konusunda büyük devletlerin desteğini alabilmek amacıyla savaşa katıldı.
- Rus orduları mağlup edildi, Sivastopol limanı alındı.
- Çar I. Nikola ölümü sonrasında taht'a geçen I. Alexander barış istedi.

1856 Paris Antlaşması

1. Osmanlı Devleti bir Avrupa devleti sayılacak ve Avrupa hukukundan yararlanacak.
2. Osmanlı Devletinin toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak.
3. Karadeniz tarafsız olacak. Tüm ticaret gemilerine açık, Osmanlı ve Rusya dahil tüm savaş gemilerine kapalı olacak. Tersane kurulamayacak.
4. Boğazlar için 1841 Londra antlaşması geçerli olacak.
5. Savaşta alınan yerler geri verilecek.
6. Eflak ve Boğdan'a özerklik verilecek ve bu Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak.
7. Tuna nehrinde ticaret gemileri serbestçe dolaşabilecek.
8. Konferans sırasında açıklanan İslahat Fermanı dikkate alınacak fakat yapılan ıslahatlara karışılmayacak.

Sonuçları:

- Osmanlı Devleti ilk kez Avrupa devleti sayıldı.
- Osmanlı Devletinin kendi topraklarını koruyamayacak kadar güçsüz olduğu ortaya çıktı.
- Rusya kazandığı bütün avantajları kaybetti.
- Rus istekleri geçici bir süre için engellendi.
- İngiltere ve Fransa'nın çıkarları korundu.
- Savaşta kazanan barışa yansıtılmadı.

- Osmanlı Devleti mağlup devlet gibi değerlendirildi.
- Rusya doğudan genişleme siyasetine ağırlık vermeye başladı.
- Avrupa devletleri İslahat Fermanını kullanarak Osmanlı Devletinin içişlerine karışmaya başladı.
- Savaş sırasında ilk kez İngiltere'den dış borç alındı. (1854)
- Kapitülasyonların kaldırılması için ilk kez bir girişim yapıldı.
- İlk kez telgraf hattı kullanıldı. (İstanbul- Edirne- Varna- Kırım)
- Florance Nightingale İstanbul'da bir hastane kurdu.

Kırım Savaşından Sonraki Gelişmeler

- 1870'de İtalya, 1871'de Almanya birliklerini tamamladı.
- Almanya 1871'de Fransa'yı yenerek Alsas- Loren bölgesini aldı.
- İtalya ise Avusturya'dan bazı topraklar aldı.
- Bu gelişmeler üzerine Avrupa'da siyasi dengeler değişmeye başladı.
- Rusya bunlardan yararlanarak Karadeniz'de yeniden bazı haklar kazandı.
- Rusya Balkanlarda daha aktif olmaya başladı ve ard arda büyük isyanlar çıkmasını sağladı.
- Osmanlı Devleti isyanlar karşısında yetersiz kalınca büyük devletler 1876'da İstanbul (Tersane) Konferansı'nı topladılar.
- Amaç Balkanlardaki soruna çözüm bulmaktı.
- Osmanlı Devleti konferans sürerken Avrupalı temsilcileri etkilemek amacı ile I.Meşrutiyet'i ilan etti. Böylece Balkan uluslarına yönetime katılma hakkı tanındı.
- Buna rağmen konferanstan Osmanlı Devletinin kabul edemeyeceği ağırlıkta kararlar çıktı.
- Osmanlı Devleti Balkanları terk anlamına gelecek bu kararları reddetti.
- Aynı kararlar tekrar kabul etmesi için Osmanlı Devletine sunuldu.
- Osmanlı Devletinin yine reddetmesi üzerine Rusya Osmanlı Devletine savaş ilan etti.

1877-78 OSMANLI-RUS SAVAŞI (93 HARBİ)

- Osmanlı Devleti hem Ruslarla hem de isyanlarla uğraşmak zorunda kaldı.
- Doğu cephesinde Ahmet Muhtar Paşa başarılı savaşlar yaptı.
- Fakat yoğun Rus saldırıları karşısında Kars'ı bırakarak Erzurum önlerinde savunma hattı oluşturdu.
- Balkanlarda ise Gazi Osman Paşa Plevne kalesini uzun süre savundu.
- Fakat Plevne'nin düşmesinden sonra Ruslar hızla İstanbul üzerine yürümeye başladı.
- II. Abdülhamit Ruslar Edirne'de iken ateşkes istedi.
- Buna rağmen Rus orduları Yeşilköy'e kadar geldikten sonra durdular.

1878 Ayestefanos (Yeşilköy) Antlaşması

1. Bağımsız bir Bulgaristan krallığı kurulacak.
2. Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.
3. Bosna-Hersek özerk olacak.
4. Kars, Ardahan, Batum ve Doğu Beyazıt Rusya'ya verilecek.
5. Girit ve Ermeni bölgelerinde ıslahatlar yapılacak.
6. Teselya Yunanistan'a verilecek.
7. Osmanlı Devleti 30 milyon savaş tazminatı ödeyecek.

Sonuçları:

- Rusya Panslavizm politikasında başarıya ulaştı.
- Ermeni sorunu ilk kez ortaya çıktı.
- Osmanlı toprakları bölündü.
- Bulgaristan'ın Ege denizine ulaşması ile Rusya dolaylı olarak sıcak denizlere ulaştı.
- Rusya Doğu Anadolu'da önemli topraklar kazandı.
- Savaş sırasında meclis kapatıldı ve I. Meşrutiyet son buldu.
- Rusya'nın bu kadar büyümesi büyük devletleri rahatsız etti.
- Ayestefanos antlaşmasını tanımamaları Berlin'de bir konferans toplanmasını kararlaştırdılar.

1878 Berlin Antlaşması

1. Bulgaristan üç parçaya bölünecek.
 - a) Bulgaristan: Osmanlı Devletine bağlı vergi veren özerk bir prenslik olacak.
 - b) Doğu Rumeli: Osmanlı Devletine bağlı olacak fakat Hıristiyan bir vali tarafından yönetilecek.
 - c) Makedonya: Islahat yapılmak şartı ile Osmanlı Devletine bırakılacak.
2. Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.
3. Bosna-Hersek Osmanlı Devletine bağlı olacak fakat Avusturya tarafından idare edilecek.
4. Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya Doğu Beyazıt Osmanlı Devletine bırakılacak.
5. Girit ve Ermeni bölgelerinde ıslahat yapılacak.
6. Teselya Yunanistan'a bırakılacak.
7. Osmanlı Devleti Rusya'ya 60 milyon savaş tazminatı ödeyecek.
8. Tuna nehri ticaret gemilerine açık savaş gemilerine kapalı olacak.

Sonuçları:

- 19. Yüzyıldaki en ağır şartlar taşıyan antlaşmadır.
- Osmanlı devleti hızla dağılmaya başlamıştır.
- Rus istekleri kısmen önlenmiştir. (Bulgaristan'ın bağımsızlığı önlenerek)
- Osmanlı Devletinin tek kazancı D.Beyazıt olmuştur.
- Yunanistan daha da büyümüştür.
- Osmanlıcılık politikası yerine İslamcılık politikasına ağırlık verilmeye başlandı.
- Çarlık Rusya ile Osmanlı Devleti arasındaki son antlaşmadır.
- Konferans sırasında İngiltere'nin desteğini alabilmek amacıyla Kıbrıs İngiltere'ye verildi.

- Büyük devletler Osmanlı Devletini koruma politikasını bırakarak Osmanlı topraklarını aralarında paylaşma politikasına başlamışlardır.
- Osmanlı-Alman ilişkileri gelişmeye başladı.

Ermeni Sorunu

- Osmanlı Devletinde Millet-i Sadıka olarak nitelendirilen Ermeniler çok önemli görevlere getirilmişlerdi.
- 1878 Berlin Antlaşmasından itibaren büyük devletler Ermeni meselesini Osmanlı devletini parçalamak için kullanmaya başladılar.
- Taşnak ve Hınçak komiteleri kurularak Osmanlı devletine karşı isyan hareketleri başlatıldı.
- Anadolu'nun birçok yerinde kanlı isyanlar çıkarılıp 1905'te II. Abdülhamit'e karşı suikast girişiminde bulundular.
- I. Dünya Savaşını fırsat bilen Ermeniler 1915'te Doğu Anadolu'da büyük bir isyan çıkararak katliamlar yapmaya başladılar.
- Bunun üzerine İttihat ve Terakki hükümeti 1915'te Geçici Sevk ve İskan Kanunu (Tehcir Kanunu) çıkararak bölgedeki Ermenileri başka bölgelere göç ettirdiler.

İtalyan ve Alman Birliğinin Kurulması

- İtalyan birliğinin kurulması için ilk adım 1807'de kurulan Carbonari örgütüdür.
- 1848 ihtilallerinde Piyemonte Krallığı öncülüğünde birlik için mücadeleler verilmiştir.
- Avusturya işgali altındaki ülkeyi bağımsız yapmak isteyen İtalyanlar Fransa ile işbirliği yaparak 1859'da Avusturya'yı yenip birliği genişlettiler.
- Alman birliğini kurmak isteyen Prusya'nın Fransa ve Avusturya'yı mağlup etmesiyle oluşan boşluktan yararlanan İtalyanlar 1870'te Roma'yı Avusturya'dan alarak birliği kurdular.
- Prusya'nın öncülüğünde kurulan Alman birliğinin mimarı büyük devlet adamı Bismarck'tır.
- Germen kökenli Avusturya çok uluslu yapısından dolayı milliyetçi politikalara uzak durunca Alman milliyetçiler Prusya etrafında toplandılar.
- Bismarck Alman birliğine giden yolun "Kan ve Kılıç" politikasıyla gerçekleşeceğine inanıyordu.
- Bu amaçla Prusya 1864'te Danimarka'yı, 1866'da Avusturya'yı, 1870 Sedan Savaşında ise Fransa'yı mağlup etti.
- 1871 yılında Fransa ile yapılan antlaşma ile ilk kez Alman devleti ifadesi kullanıldı ve Alman birliği gerçekleşti.
- Alman birliğinin kurulması Avrupa'da tüm dengeleri değiştirdi ve I.Dünya Savaşına giden yolu açtı.

Üçlü İttifak – Üçlü İtilaf

- Almanya birliğini tamamladıktan sonra ululslar arası ittifak arayışlarına girdi.
- Bismarck'ın çabalarıyla oluşan üçlü ittifak ilk olarak Almanya, Avusturya-Macaristan ve Rusya arasında gerçekleşmişti.
- İtalya da daha sonra bu gruba katıldı.
- Fakat 1890'da yeni imparator II.Wilhelm ile anlaşamayan Bismarck istifa edince Alman siyasetinde değişimler yaşandı.
- Rusya ile olan işbirliğine son verildi ve Rusya Fransa ve İngiltere'ye yanaşmaya başladı.
- Bunun sonucunda da bu üç ülke arasında üçlü itilaf oluşmaya başladı.

Osmanlı Devletinin Dağılma Süreci

Kıbrıs'ın İngilizlere Verilmesi 1878

- İngiltere Berlin konferansı sırasında Osmanlı Devletini Rusya'ya karşı koruyabilmek adına Kıbrıs'ın kendisine verilmesini istedi.
- Olumsuz bir cevap durumunda işgal tehdidinde bulundu.
- Bunun üzerine Osmanlı Devleti ile Kıbrıs arasında bir antlaşma imzalandı.
 1. İngiltere Kıbrıs'ı üs olarak kullanacak ve Osmanlı Devletini Rusya'ya karşı koruyacak.
 2. Kıbrıs hukuken Osmanlı Devletine bağlı kalacak ve vergi verecek.
 3. Rusya doğu bölgelerinden çekilince İngiltere'de Kıbrıs'ı geri verecek.

Not: İngiltere Kıbrıs'ı alarak Doğu Akdeniz ve Süveyş kanalının güvenliğini sağladı. I.Dünya Savaşı başlayınca Kıbrıs'ı topraklarına kattı.

Tunus'un İşgali 1881

- Berlin konferansı sırasında gizli pazarlık konusu olmuştur.
- Fransa büyük devletlerin onayını almıştır.
- İngiltere Mısır konusunda hedefleri olduğu için Tunus'un işgaline göz yummuştur.
- 1881'de Tunus'u işgal eden Fransa Kuzey Afrika'daki hakimiyet alanını genişletmiştir.

Mısır'ın İşgali 1882

- 1869'da Fransızlar Süveyş kanalını açınca Mısır'ın önemi çok arttı.
- Mısır'da Hidiv İsmail Paşa aşırı borçlanma sonucu Süveyş kanalı hisselerini İngiltere'ye sattı.
- Mısır hazinesinin iflas etmesi üzerine dış güçler içişlerine karışmaya başladılar.
- Bunun üzerine Mısır'da yabancılara karşı büyük bir isyan çıktı.
- İngiltere bu isyanı bahane ederek Mısır'ı işgal etti.
- İngiltere işgal sonrasında Osmanlı Devleti ile anlaştı.
- Buna göre İngiltere vergi verecek ve Mısır hukuken Osmanlı Devletine bağlı kalacaktır.

Not: Bu olaydan sonra Osmanlı-Alman ilişkileri daha da gelişmiştir.

Girit Sorunu ve 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı

- 1866'da Girit Rumları Yunanistan'a bağlanmak için ayaklandılar.
- Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerin karışmasını önlemek için Halepa Fermanını ilan etti.
- Bu ferman ile Girit'e Hristiyan valiler atanacak ve yerel meclisler kurulacaktı.
- Bu gelişmelere rağmen Girit'te 1896'da yeniden büyük bir isyan çıktı.
- Yunanistan adaya asker çıkarınca Osmanlı Devleti Yunanistan'a savaş ilan etti.
- Gazi Ethem Paşa Dömeke meydan savaşında Yunanlıları mağlup ederek Atina önlerine geldi.
- Bunun üzerine Avrupalılar olaya karışarak iki ülke arasında barış yapılmasını sağladılar.
- 1897 İstanbul antlaşması imzalandı.
- Buna göre Yunanistan Girit'ten çekilecek ve tazminat ödeyecek fakat karşılığında Girit özerk olacak ve Yunan krallık soyu tarafından yönetilecekti.
- Böylece Osmanlı Devletinin adadaki etkisi tamamen son buldu.

II.MESRUTİYET 23 Temmuz 1908

Sebepleri:

- İttihat ve Terakki Cemiyetinin faaliyetleri.
- Çeşitli yerlerdeki azınlık isyanları.
- Azınlık isyanlarına karşı oluşturulan dış baskı.
- Maaşlardaki aksamlar.
- Reval görüşmelerine duyulan tepki.

Not:1908 Reval görüşmeleri ile İngiltere Rusya'yı Osmanlı toprakları konusunda serbest bırakmıştır.

Bu sebepler üzerine Enver ve Niyazi Paşa ayaklanarak II. Meşrutiyetin ilanını istediler. II.Abdülhamit baskılara dayanamayarak II.Meşrutiyeti ilan etti.Bunun üzerine İttihat ve Terakki partiyne dönüştü.Fakat bu karışıklıklar Osmanlı devletine çok zararlı oldu.

Bu karışıklıklar sırasında:

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Avusturya Bosna-Hersek'i topraklarına kattığını ilan etti.
- Girit Yunanistan'a katıldığını açıkladı.

31 MART OLAYI 13 Nisan 1909

- Yeni rejime karşı olanların tahrikleri ile büyük bir ayaklanma çıktı
- Selanik'ten gelen Hareket ordusu bu isyanı bastırdı.
- Ordunun komutanı Mahmut Şevket Paşa,Kolağası ise Mustafa Kemal idi.
- Bu isyan rejime yönelik olduğundan daha önceki bütün isyanlardan farklıdır.

Sonuçları:

- II.Abdülhamit tahttan indirildi.
- V.Mehmet Reşat padişah oldu.
- İttihat ve Terakkinin ülke yönetimindeki etkisi arttı.

Not:Cumhuriyet dönemindeki Şeyh Sait ve Menemen isyanları da rejime yönelik olmaları açısından 31 Mart olayına benzerler.

TRABLUSGARP SAVAŞI 1911-12

Sebepleri:

- İtalya'nın birliğini tamamlayarak sömürge arayışına girmesi.
- Avrupalı devletlerin Trablusgarp'ın işgali konusunda İtalya'ya destek vermesi.
- Osmanlı devletinin güçsüzlüğü.

Gelişmeler:

- İtalya bölgedeki İtalyanlara kötü davranıldığını ve bölgenin geri bırakıldığını öne sürerek Trablus'a saldırdı.
- Osmanlı devleti Mısır kaybedilmiş olduğundan ve donanma yetersiz olduğundan dolayı Trablus'a yardım göndermemiştir.
- Osmanlı devleti sadece bazı gönüllü komutanlarını bölgeye gönderdi.(M.Kemal,Enver Paşa,Ali Fethi Paşa)
- Özellikle Tobruk,Derne ve Bingazi'de çok başarılı bir direniş gerçekleşti.
- İtalya direnişi kırmak ve Osmanlı devletini barışa razı etmek için Oniki Ada ve Rodos'u işgal etti.
- Bu gelişmeler üzerine bir de Balkanlarda savaş başlayınca Osmanlı barış imzalamak zorunda kaldı.

Uşi (Ouchy) Antlaşması 15 Ekim 1912

- 1- Trablus ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.
- 2- Oniki Ada ve Rodos geçici olarak İtalya'ya bırakıldı.
- 3- Trablus ve Bingazi dinen Osmanlı halifesine bağlı kalacaktı.
- 4- İtalya Kapitülasyonların kaldırılması için siyasi destekte bulunacaktı.
- 5- Trablus'un Düyun-u Umumiye borçlarını İtalya üstlenecekti.

Sonuçları:

- Balkan devletleri Osmanlı devleti'nin zayıflığını görerek cesaret kazandılar.
- Oniki Ada ve Rodos II.Dünya savaşı sonunda Yunanistan'a bırakıldı.(1947)
- Kuzey Afrika'daki son toprak parçası da kaybedildi.

Not:Kuzey Afrika topraklarının kaybedilme sırası:

- 1830- Cezayir - Fransa'ya
- 1881- Tunus – Fransa'ya
- 1882- Mısır – İngiltere'ye

LBALKAN SAVAŞI 1912-13

Sebepleri:

- Fransız ihtilali ile gelişen milliyetçilik akımı
- Başta Rusya olmak üzere Avrupalı devletlerin kışkırtmaları.
- Trablus başarısızlığının Balkan devletlerini cesaretlendirmesi.
- Balkan devletlerinin aralarında ittifak oluşturması.

Gelişmeler:

- Karadağ,Sırbistan,Bulgaristan ve Yunanistan aralarında ittifak oluşturmuşlardır.
- Karadağ'ın 8 Ekim 1912'de Osmanlı topraklarına saldırmasıyla başlamıştır.
- Gelişmelerden yararlanan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti.

- Savaş devam ederken 23 Ocak 1913 Babıali baskını ile İttihat ve Terakki, yönetimi tamamen kontrolüne geçirdi.
- Yenilgiler devam edince büyük devletlerin barış teklifleri kabul edildi.

Yenilginin Sebepleri:

- Ordu içindeki siyasi çekişme.
- Balkanlardaki askerlerin terhis edilmesi.
- Ordunun eğitimsiz ve hazırlıksız olması.
- Cephele arasındaki kopukluk ve haberleşme eksikliği
- Dört ayrı cepheye savaşmak zorunda kalınması.

Londra Antlaşması 30 Mayıs 1913

- 1- Midye-Enez hattının batısındaki topraklar kaybedildi.
- 2- Arnavutluk ve Ege adalarının geleceğini büyük devletler belirleyecekti.
- 3- Bulgaristan'a Kavala,Dedeoğaç ve tüm Trakya bırakıldı.
- 4- Yunanistan'a Selanik,Girit ve Güney Makedonya bırakıldı.
- 5- Sırbistan'a Orta ve Kuzey Makedonya bırakıldı.

Sonuçları:

- Balkanlardaki ve Ege denizindeki Osmanlı hakimiyeti son buldu.
- Balkan Türkleri sorunu ortaya çıktı.
- II.Balkan savaşına sebep oldu.
- Osmanlı devletinin batıda sadece Bulgaristan ile kara sınırı kaldı.
- Balkanlardaki son azınlık olan Arnavutlar da bağımsızlığını ilan etti.

II.BALKAN SAVAŞI 1913

Sebebi:

- Bulgaristan'ın I.Balkan savaşında çok fazla toprak almasıdır.

Gelişmeler:

- I.Balkan savaşına katılan devletlerin yanı sıra Romanya da katılmıştır.
- Bulgaristan tüm cephelelerde mağlup olmuştur.
- Osmanlı devleti Bulgaristan'ın bu durumundan yararlanarak Midye-Enez hattını geçti.
- Enver Paşa komutasındaki ordu Edirne'yi Bulgarlardan geri aldı.
- Bulgaristan'ın tüm devletlerden barış istemesiyle savaşlar son bulmuştur.

II.BALKAN SAVAŞINI BİTİREN ANTLASMALAR

Bükreş Antlaşması 10 Ağustos 1913

- Bulgaristan ile diğer Balkan devletleri arasında imzalanmıştır.
- 1- Dobruca ve Silistre Romanya'ya bırakıldı.
- 2- Manastır, Üsküp ve Priştine Sırbistan'a bırakıldı.
- 3- Selanik, Serez ve Drama Yunanistan'a bırakıldı.
- 4- Plevne ve Cakova Karadağ'a bırakıldı.

Not: Bulgaristan Ege bağlantısını sürdürmekle beraber çok büyük toprak kayıplarına uğradı.

İstanbul Antlaşması 29 Eylül 1913

- Osmanlı devleti ile Bulgaristan arasında yapılmıştır.
- 1- Meriç nehri sınır kabul edildi.
- 2- Edirne ve Kırklareli Osmanlılarda kalacaktı.
- 3- Bulgaristanda kalan Türklere din, mezhep, ibadet ve mülkiyet hürriyeti ile eğitim hakkı verilecekti.

Atina Antlaşması 14 Kasım 1913

- Osmanlı devleti ile Yunanistan arasında yapılmıştır.
- 1- Ege adalarının büyük bölümü Yunanistan'a bırakıldı.
- 2- Mora da ki Yunan işgalleri ve Girit'in Yunanistan'a ait olduğu tanındı.
- 3- Yunanistan da ki Türk azınlığın hakları güvence altına alındı.

İstanbul Antlaşması 13 Mart 1914

- Osmanlı devleti ile Sırbistan arasında yapılmıştır.
- Ortak sınır kalmadığından dolayı bu ülkede kalan Türk azınlığın hakları güvence altına alınmıştır.

Balkan Savaşlarının Genel Sonuçları

- Balkanlarda bir Türk azınlığı ortaya çıktı.
- Yoğun göçler sonucu Osmanlının sınırları daralmasına karşın nüfusu arttı.
- Bulgaristan diğer Balkan devletleri ve Rusya'dan uzaklaşarak Osmanlı ve Avusturya ile yakınlaştı.
- II.Balkan savaşını bitiren antlaşmalar ile Balkanlardaki Türklere azınlık statüsü sağlandı.

Not: Balkan devletlerinin bağımsız olma sırası:

- 1829- Yunanistan
- 1878- Sırbistan, Karadağ ve Romanya
- 1908- Bulgaristan
- 1913- Arnavutluk

OSMANLI DEVLETİNDE DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİ

Sened-i İttifak 1808

- Merkezi otorite azalınca ülkenin birçok yerinde merkezi dinlemeyen ayanlar (toprak ağaları) ortaya çıkmıştı.
- Ayan kökenli Alemdar Mustafa Paşa Sadrazam olunca Ayanlarla II.Mahmut arasında Senedi İttifak imzalandı.
- Buna göre:
 - 1- Ayanlar devlet otoritesini tanıyacak ve ıslahatlara karşı çıkmayacaklardı.
 - 2- Ayanlar devlet adına vergi ve asker toplayabileceklerdi.
 - 3- Padişah aşırı vergi koymayacak, eşit ve adaletli olacaktı.
 - 4- İstanbul'daki ocaklarda isyan çıkarsa Ayanlar emir beklemeden gelerek isyanı bastıracaktı.

Sonuçları:

- Osmanlı devletinde ilk kez Padişahın yetkileri sınırlandırıldı.
- Devletin güçsüzlüğü ortaya çıktı.
- Ayanların varlığı resmen kabul edildi.
- II.Mahmut ile Alemdar Mustafa Paşanın arası açıldı.

Tanzimat Fermanı 1839

- İlk hazırlıkları II.Mahmut döneminde yapıldı.
- Sadrazam Mustafa Reşit Paşa tarafından tamamlanmış ve Padişah Abdülmecit döneminde ilan edilmiştir.

Sebepleri:

- Devleti dağılmaktan kurtarmak.
- Daha önceki ıslahatların yetersizliği
- Mısır ve Boğazlar sorununda Avrupalı devletlerin desteğini sağlamak.
- Batının azınlıklar meselesine karışmasını önlemek.
- İngiltere'nin etkisi.

Maddeleri:

- 1- Müslüman ve gayrimüslim tüm halkın can, mal ve ırz güvenliği devlet garantisi altında olacak.
- 2- Vergiler herkesin gelirine göre düzenli şekilde toplanacak.
- 3- Askerlik işleri düzene konularak vatan görevi sayılacak.
- 4- Mahkemeler açık olacak ve idam hükmü olmayacak.
- 5- Herkes mal, mülk edinme ve miras bırakma hakkına sahip olacak. Müsadere kaldırılacak.
- 6- Rüşvet ve iltimas önlenmeye çalışılacak.
- 7- Herkes kanun önünde eşit kabul edilecek.

Sonuçları:

- Padişah kendi yetkilerini sınırlandırdı.
- Kanun kuvvetinin üstünlüğü kabul edildi.
- Anayasal hareketlerin başlangıcı oldu.
- Avrupai tarz hukuk kuralları geçerli olmaya başladı.
- Batılılaşma hareketleri daha da hızlandı.
- İçişlerine karışmayı önleyeceğine daha da arttırdı.
- Yönetim, hukuk, askerlik, maliye ve eğitim alanında yenilikler getirdi.

Islahat Fermanı 1856

- Paris konferansı sırasında içişlerimize karışılmasını önlemek için ilan edildi.

Maddeleri:

- 1- Müslüman ve gayrimüslimler kanun önünde eşit olacaklar.
- 2- Gayrimüslimlere küçük düşürücü sözler söylenmeyecek.
- 3- Gayrimüslimlere din ve mezhep özgürlüğü sağlanacak. Kilise ve okul yaptırıp onarabilecekler.
- 4- Vergiler herkesin gelirine göre alınacak.
- 5- Cizye ve İltizam kaldırılacak.
- 6- Azınlıklarda askerlik yapacaklar fakat isterlerse para ile muaf olabilecekler.
- 7- Gayrimüslimlerde devlet memuru olabilecek.
- 8- Mahkemeler açık olacak. Gayrimüslimler mahkemelerde kendi dillerini kullanabilecek.
- 9- Herkes eşit şekilde ticari girişim yapabilecek.
- 10- Azınlıklar il meclislerine üye olabilecekler.
- 11- Yabancı uyruklularda mal,mülk alabilecekler.
- 12- Patrikler ömür boyu seçilecekler.
- 13- İşkence, dayak ve angarya kaldırılacak.

Sonuçları:

- Amaç Müslümanlar ile gayrimüslimlere eşit haklar sağlamaktır.
- Gayrimüslimlerin hakları genişletilirken Müslümanlara yeni haklar verilmemiştir.
- Avrupalılar içişlerimize daha çok karışmaya başlamışlardır.
- Dış devletlerin baskısı sonucu hazırlanmıştır.

Not: Tanzimat Fermanı büyük devletlerin desteğini alabilmek için Osmanlı devletinin kendi isteği ile hazırlanmıştır. Islahat Fermanı ise yine büyük devletlerin desteğini alabilmek için fakat onların baskı ve zorlamalarıyla hazırlanmıştır.

FİKİR AKIMLARI

1-Osmanlılık:

- Dil,din,ırk ayrımı gözetmeksizin Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan bütün milletleri tek bir bayrak altında toplama düşüncesidir.
- Tanzimat devrinin sonlarına doğru ortaya çıkmıştır.
- I.Meşrutiyetin ilanı ile uygulama safhasına konulmuştur.
- Balkan milletlerinin ayaklanarak 1877-78 Osmanlı Rus savaşına sebep olmaları sonucu zayıflamıştır.
- II.Abdülhamit'in meclisi kapaması ile uygulamadan kalkmıştır.
- Namık Kemal,Ziya Paşa ve Mithat Paşa önemli temsilcileridir.

2-İslamcılık:

- İslam dinine mensup bütün milletleri Halifenin kontrolünde yaşatma düşüncesidir.
- II.Abdülhamit tarafından Osmanlılık yerine konmuş ve saltanatı boyunca desteklenmiştir.
- Arapların I. Dünya savaşında Osmanlılara karşı ayaklanması ile ortadan kalkmıştır.
- Mehmet Akif,Sait Halim Paşa ve Cemalettin Efgani önemli temsilcileridir.

3-Türkçülük:

- Türkler arasında coğrafyada,dilde,tarihte ve kültürde birlik sağlama düşüncesidir.
- İttihat ve Terakkinin resmi görüşüdür.
- II.Meşrutiyet'in ilanından sonra etkisini arttırmıştır.
- Zamanla Turancılıktan Misak-ı Milli milliyetçiliğine dönüşmüştür.
- Ziya Gökalp,Yusuf Akçura ve Celal Nuri önemli temsilcileridir.

I.Meşrutiyet 1876

- Genç Osmanlıların çabası sonucu II.Abdülhamit tarafından ilan edilmiştir.
- Avrupalıların azınlıklar konusunda içişlerimize karışmasını engellemek istenmiştir.
- Kanun-u Esasi denilen Anayasa ilan edilerek Meşrutiyet yönetimine geçilmiştir.

Önemli Maddeleri:

- 1- Meclis-i Ayan ve Mebusan adıyla iki meclis kuruldu.
- 2- Meclis-i Ayan atama ile Meclis-i Mebusan ise seçimle belirlenecekti.
- 3- Yürütme padişah ve bakanlar kuruluna, yasama ise meclise ait olacaktı.
- 4- Son söz padişaha ait olacak ve meclis padişaha karşı sorumlu olacaktı.
- 5- Padişah gerek görürse meclisi açıp kapayabilecekti.

Sonuçları:

- Kanun-u Esasi Türk tarihinin ilk anayasasıdır.
- Halk ilk kez padişahın yanında yönetime katılmıştır.
- Osmanlı-Rus savaşı başlatınca azınlıklar meclisi kendi lehlerine kullanmaya çalıştılar.
- Bunu gerekçe gösteren II.Abdülhamit anayasadaki yetkisini kullanarak meclis kapattı.

II. Meşrutiyet 1908

Sebepleri:

- İttihat ve Terakki Cemiyetinin faaliyetleri.
- Çeşitli yerlerdeki azınlık isyanları.
- Azınlık isyanlarına karşı oluşturulan dış baskı.
- Maaşlardaki aksamalar.
- Reval görüşmelerine duyulan tepki.

Gelişmeler:

- Enver ve Niyazi Paşa ayaklanarak II. Meşrutiyetin ilanını istediler.
- II.Abdülhamit baskılara dayanamayarak II.Meşrutiyeti ilan etti.
- Bunun üzerine İttihat ve Terakki partiye dönüştü.
- 25 yaşını doldurmuş ve devlete vergi veren erkekler seçimlerde oy kullanma hakkına sahipti.
- 50 bin erkek nüfus adına bir mebus seçilecekti.
- Mebus adayı olmak için de 30 yaşını doldurmuş olmak ve Türkçe okuma yazma bilmek zorunluluğu getirilmişti.
- Mebusan Meclisi'nde 150 Türk, Kürt, Arnavut, 50 Arap, 18 Rum, 12 Ermeni, 4 Bulgar, 2 Sırp, 3 Yahudi ve 1 Ulah (Romen) mebus milletleri temsil etmekteydi.

Bu karışıklıklar sırasında:

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Avusturya Bosna-Hersek'i topraklarına kattığını ilan etti.
- Girit Yunanistan'a katıldığını açıkladı.

II. Meşrutiyet sonrası kurulan Partiler

- İttihat ve Terakki Fırkası
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Osmanlı Ahrar Fırkası
- Fedekaran-ı Millet Cemiyeti
- İttihad-ı Muhammediye Fırkası
- Osmanlı Demokrat Fırkası
- Mutedil Hürriyetperveran Fırkası
- Islahat-ı Esasiye-i Osmaniye Fırkası

Kanun-i Esasi'de Yapılan Bazı Değişiklikler

- Hükümet meclise karşı sorumlu oldu.
- Padişahın sürgün yetkisi kaldırıldı.
- Padişahın mutlak veto yetkisi kaldırıldı.
- Yasa teklifi için gerekli olan padişah izni kaldırıldı.
- Padişahın meclisi açma-kapama yetkisi zorlaştırıldı.
- Sansür yasağı kaldırıldı.
- Siyasi parti kurma hakkı getirilerek çok partili hayata geçiş sağlandı.
- Padişahın kanunları onaylama süresi sınırlandırıldı.